

Istraživanje volonterstva na području Lokalne akcijske grupe Vallis Colapis

Karlovac, listopad 2022.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo rada, mirovinskoga
sustava, obitelji i socijalne politike

Istraživanje volonterstva na području Lokalne akcijske grupe Vallis Colapis: istraživački izvještaj.

Voditelj istraživanja i autor izvještaja:

Igor Kuštreba

Stručni savjetnik:

Pero Desović

Istraživanje je provedeno u okviru projekta Volonterski centar Kupa kojeg financira Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Za provedbu istraživanja odgovorna je: DrONE udruga za društveni razvoj i neformalno obrazovanje.

Sadržaj

Uvod.....	3
Tko smo?	3
Projekt „Volonterski centar Kupa“	3
Istraživanje	4
Ciljevi istraživanja i pretpostavke.....	4
Upitnik.....	4
Provedba istraživanja.....	4
Uzorak i sociodemografske karakteristike	5
Volontiranje	7
Definicija volonterstva	7
Iskustvo volontiranja.....	8
Informiranje o volontiranju.....	14
Osobno iskustvo volontiranja	16
Osobno iskustvo i sociodemografske značajke	17
Zašto volontirate?	21
Razlozi zbog koji se ne volontira	23
Što je potrebno da bi više ljudi volontiralo?	24
Stavovi o volontiranju	29
Stavovi o volontiranju i sociodemografske značajke	30
Prepoznatljivost rada lokalnih udruga i volonterskog centra	36
Zaključak	37
Preporuke.....	39
Bibliografija	40

Uvod

Tko smo?

Lokalna akcijska grupa (LAG) Vallis Colapis osnovana je 2009. godine kao nastojanje ruralnih zajednica pokupskih dijelova Karlovačke i Zagrebačke županije za primjenu procedura LEADER-CLLD (Community Led Local Development) mjere Programa ruralnog razvoja. LAG pokriva područje 14 ruralnih gradova i općina Karlovačke i Zagrebačke županije (Karlovac, Duga Resa, Ozalj, Draganić, Kamanje, Netretić, Ribnik, Žakanje, Lasinja, Krašić, Kravarsko, Pisarovina, Pokupsko i Žumberak). Članovi LAG-a Vallis Colapis su jedinice lokalne samouprave, lokalne javne ustanove (poput škola, turističkih zajednica), poduzeća, obiteljska poljoprivredna gospodarstva te udruge građana iz ruralnih sredina Pokuplja i zapadnog Žumberka.

Sjedište LAG-a je u Ozlju, a podružnica u Karlovcu. Trenutno zapošljava 10 djelatnika različitih profila i obrazovanja. Osim provedbe Mjere 19 Programa ruralnog razvoj, intenzivno provode projekte u području mladih, neformalnog obrazovanja, međunarodnih mobilnosti te volonterstva.

Od 2013. godine djeluje Lokalni volonterski centar Kupa koji je osnovan u sklopu IPA prekograničnog programa Hrvatska - Bosna i Hercegovina "Prekogranično umrežavanje volontera za lokalni razvoj". Kroz djelovanje volonterskog centra promiču se vrijednosti volontiranja, promovira volonterstvo i prilike za volontiranje, educiraju volonteri i organizatori volontiranja, promiču te educiraju škole u području školskog volontiranja, savjetuje i pruža tehnička pomoć oko zakonske dokumentacije.

Projekt „Volonterski centar Kupa“

Projekt "Volonterski centar Kupa" dvogodišnji je program koji se provodi od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2022. godine. Partneri na projektu su Grad Ozalj, Općina Žakanje, Općina Netretić, Općina Pokupsko, Osnovna škola „Slava Raškaj“ Ozalj, Osnovna škola Žakanje, Osnovna škola Rečica, Osnovna škola Netretić i Centar za socijalnu skrb Karlovac. Vrijednost obje godine programa je 190.000,00 kn (25.217,33 €), a sufinancira ga Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Aktivnosti koje su provedene u sklopu projekta su:

- Promocija volonterstva
- Studijski posjet u Volonterski centar Istra
- Motivacijsko-edukacijske radionice o volontiranju u školama
- Angažman 13 volontera
- Sudjelovanje na manifestaciji "Hrvatska volontira"
- Istraživanja o volonterstvu na uzorku od 331 osobe s područja LAG-a Vallis Colapis (14 općina/gradova)
- Četiri mentorska sastanka s predstavnicima škola za potrebe vođenja Volonterskog kluba
- Redovna mjesečna savjetovanja/vijesti vezana za postupanje s volonterima u kriznim situacijama COVID-19 ili drugih kriznih situacija
- 20 organizatora volontiranja s područja LAG-a prijavilo volonterske sate Ministarstvu
- 20 organizatora volontiranja prijavilo volontersku akciju u sklopu manifestacije „Hrvatska volontira“
- Nagradni izlet za učenike volonterskih klubova

Istraživanje

Ciljevi istraživanja i pretpostavke

Istraživanje obuhvaća područje LAG-a Vallis Collapis na kojem djeluje Lokalni volonterski centar Kupa. Radi se o četrnaest općina, većinski ruralnog karaktera, ali s manjim brojem urbanih naselja. Cilj istraživanja bio je mapirati stanje volonterstva na području na kojem lokalni volonterski centar (LVC) Kupa djeluje, povećati razumijevanje motivacije, zadovoljstva i učestalosti volontiranja, a sve u svrhu unapređenja naših usluga i podizanja svijesti o važnosti volontiranja u zajednici.

Posebno se htjelo istražiti postoje li razlike između urbanih i ruralnih dijelova u motivaciji, zadovoljstvu, učestalosti volontiranja i informiranju, te ispitati razlikuju li se stavovi o volontiranju između onih koji imaju volonterskog iskustva i onih koji nemaju.

Upitnik

Upitnik se sastojao od 21 pitanja. Uvodnim dijelom prikupljene su sociodemografske karakteristike ispitanika. Nakon toga, veći broj pitanja bio je namijenjen osobama koje imaju volontersko iskustvo, a jedno pitanje je bilo za osobe koje takvog iskustva nemaju.

Volonteri su odgovarali kada su zadnji put volontirali i koliko često to čine, tko je bio organizator, kakve su aktivnosti u kojima su volontirali te kako su saznali za mogućnosti volontiranja. Sva su navedena pitanja zatvorenog tipa, s ponuđenim odgovorima i mogućnošću višestrukog odabira gdje je za to postojala potreba. Motivacija za volontiranje je također ispitana pomoću pitanja s višestrukim odabirom, a zadovoljstvo volonterskim angažmanom mjereno je pomoću devet čestica za koje su ispitanici mogli odabrati odgovore od 1 do 5, pri čemu 1 znači „uopće se ne odnosi na mene“, a 5 „u potpunosti se odnosi na mene“. Ispitanici koji nemaju volonterskog iskustva upitani su o razlozima zbog kojih ne volontiraju.

Idući set pitanja je bio namijenjen svim ispitanicima. Postavljeno im je pitanje o načinima kako motivirati više ljudi na uključivanje u volonterske aktivnosti te su mogli odabrati više odgovora, a nakon čega je slijedilo pitanje kojim se željelo provjeriti njihove stavove o volontiranju. Stavovi su ispitani kroz osam čestica te su ispitanicima ponuđeni odgovori na skali od 1 do 5. pri čemu 1 znači „uopće se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“¹.

Posljednji dio upitnika sadržavao je tri kratka pitanja kojima se propitala upoznatost ispitanika s radom lokalnih organizacija civilnog društva. Konkretno, upitani su o upoznatosti s radom Lokalne akcijske grupe Vallis Colapis i Lokalnog volonterskog centra Kupa, te o sudjelovanju u različitim aktivnostima koje provode organizacije civilnog društva.

Provedba istraživanja

Upitnik je izrađen krajem kolovoza 2022. te je 23.8. počelo prikupljanje podataka putem društvenih mreža i elektroničke pošte. Nakon tri tjedna prikupljanja putem interneta nije ostvaren zadovoljavajući

¹ Pitanja o osobnom iskustvu volontiranja i stavovima prema volonterstvu izrađena su na temelju istraživanja Volontiranje mladih na području Splita: stavovi, iskustva i preporuke (Matković & Bitunjac, 2019.).

broj ispitanika. Zbog toga je prikupljanje podataka nastavljeno i terenskim anketiranjem. Ciljani broj anketiranih osoba ostvaren je 24.9., šest tjedana nakon početka provedbe.

Upitnik je izrađen u suradnji s Volonterskim centrom Kupa, a pri izradi su u obzir uzete iskazane potrebe i očekivanja uključenih aktera. Za prikupljanje podataka korišten je online alat Google Forms. Distribucija upitnika u početku je išla isključivo putem društvenih mreža (uglavnom Facebook i Instagram) te elektroničke pošte. Putem društvenih mreža kontaktirane su općine, mjesni odbori i naselja s područja LAG-a Vallis Colapis, ali i turističke zajednice, organizatori volontiranja te posebno „neslužbene“ lokalne grupe gdje se u pravilu komunikacija pokazala učinkovitom. Upitnik je podijeljen na Facebook stranici provoditelja istraživanja, za što je plaćena kampanja koja je ciljala skupine obuhvaćene istraživanjem prema području stanovanja. Također, djelatnici LAG-a Vallis Colapis i Volonterskog centra Kupa poslali su emailom upitnik na preko tri stotine adresa s liste svojih kontakata. Na listi se nalaze razne institucije, ustanove, organizacije civilnog društva, obiteljska poljoprivredna gospodarstava, tvrtke i ostali građani. Uz molbu za popunjavanjem upitnika kontakti su zamoljeni da ga prosljede dalje, po principu „efekta snježne grude“. Prikupljanjem podataka putem interneta nije bilo moguće obuhvatiti sva željena područja, te zbog adekvatne realizacije broja i strukture uzorka pa je anketiranje nastavljeno terenski, i to u općinama gdje je odaziv bio najmanji. Terensko anketiranje je vršeno na trgovima i u ugostiteljskim objektima, gdje su anketari prilazili osobama koje su se u tom trenutku bile prisutne.

Ukupno je popunjeno 370 upitnika, od čega 320 putem interneta i 50 putem terenskog anketiranja. Istraživanjem je obuhvaćeno 14 općina LAG-a Vallis Colapis: Draganić, Duga Resa, Kamanje, Karlovac, Krašić, Kravarsko, Lasinja, Netretić, Ozalj, Pisarovina, Pokupsko, Ribnik, Žakanje i Žumberak. Kako bi istražili razlike s obzirom na urbana i ruralna obilježja, podijelili smo naselja u dvije grupe. Karlovac, Dugu Resu i Ozalj svrstali smo u urbanu kategoriju, dok su sve ostale općine svrstane u ruralnu. Posebna pozornost posvećena je uključivanju ruralnog stanovništva u uzorak. U većim naseljima lakše je doći do ispitanika, zbog čega je poseban napor pri prikupljanju podataka uložen u ruralnim dijelovima istraživanog područja. U ovim područjima se pristup terenskog anketiranja pokazao učinkovitijim nego prikupljanje putem interneta, što je važna napomena za buduća istraživanja.

Analiza podataka rađena je u programima Microsoft Excel 2021 i IBM SPSS 26. Za utvrđivanje statistički značajnih razlika korišteni su Pearsonov hi kvadrat, Kruskal Wallisov H test, Mann Whitneyev U test i z test. Statistički se značajnom razlikom smatra razlika čija je p vrijednost manja od 0,05.

Uzorak i sociodemografske karakteristike

S obzirom na način prikupljanja podataka, uzorak je prigodan te su uključeni svi odgovori osoba s istraživanog područja koji su ispunili upitnik. Upitnik je ispunilo ukupno 370 osoba. Provjerom prema mjestu stanovanja ustanovljeno je da 39 osoba ne odgovara ciljanoj skupini, odnosno ne stanuje na istraživanom području, zbog čega je broj ispitanika uključenih u analizu smanjen na 331 osobu.

Upitnik su u nešto većoj mjeri popunile žene te njih u ukupnom uzorku ima 61%, dok je muškaraca 39%. U uzorku je široki raspon ispitanika prema godinama starosti. Najmlađi ispitanik je 17 godina, a najstariji 82. Unutar tog raspona postoje dobne skupine koje su zastupljenije od drugih. Najbrojniju čine mladi od 17 do 30 godina (34,7%), dok su ispitanici s preko 61. godine starosti sudjelovali s tek 5,4%. Iako je ova dobna skupina (>60) najbrojnija prema popisu stanovništva iz 2021. godine i čini 32,6% ukupnog stanovništva LAG-a, očito nije bila dovoljno zahvaćena upitnikom. S druge strane, prema popisu stanovništva 2021. mladi od 15-29 su zastupljeni na području LAG-a s 14,4%, te su u nešto većoj mjeri pristupili ispunjavanju upitnika. S obzirom da se radi o prigodnom uzorku, a primarni

kanal prikupljanja podataka je bio putem interneta, javnim površinama i u ugostiteljskim objektima, ovakva odstupanja nisu iznenađujuća. Mlađa populacija se zasigurno više koristi društvenim mrežama, te su bili spremniji pristupiti terenskom istraživanju prema povratnim informacijama anketara. Ove karakteristike ispitanika treba imati na umu prilikom tumačenja prikupljenih podataka.

Prilikom prikupljanja podataka veliki naglasak stavljen je na uključivanju ispitanika iz ruralnih područja u uzorak. Zbog toga je udio ruralnog stanovništva u uzorku 46,5%. Prema zadnjem popisu stanovništva, iz 2021., na području LAG-a Vallis Colapis živi 84.742 stanovnika, od čega u ruralnom dijelu živi 22,8%. Dvostruko veći udio ruralnog stanovništva poslužio je kvalitetnijem razumijevanju njihovih iskustava mišljenja i stavova o volonterstvu.

Tablica 1

	Demografske značajke	
Spol	Muški	39,0% (129)
	Ženski	61,0% (202)
Dob	17-30	34,7% (115)
	31-40	26,3% (87)
	41-50	20,5% (68)
	51-60	13,0% (43)
	61+	5,4% (18)
Tip naselja	Urbano	53,5% (177)
	Ruralno	46,5% (154)
Obrazovanje	Osnovna škola	3,3% (11)
	Srednja škola	45,9% (152)
	Viša škola ili preddiplomski	16,9% (56)
	Fakultet ili diplomski studij	27,5% (91)
	Poslijediplomski studij	6,3% (21)
Radni status	Nezaposlen/a	6,3% (21)
	Učenik/ica	2,7% (9)
	Student/ica	7,6% (25)
	Zaposlen/a	78,6% (260)
	Umirovljen/a	4,8% (16)
Prihodi	Mnogo niži	26,3% (87)
	Nešto niži	19,6% (65)
	Približno isti	31,1% (103)
	Nešto viši	19,3% (64)
	Mnogo viši	3,6% (12)

Prema stupnju obrazovanja najviše je onih koji imaju srednju školu (45,9%), a zatim slijede osobe sa završenim fakultetom ili diplomskim studijem (27,5%). Najmanje je onih za završenom osnovnom školom (3,3%) i poslijediplomskim studijem poput magisterija ili doktorata (6,3%). Ispitanici koje smo

obuhvatili su natprosječno obrazovani, sudeći prema popisu stanovništva iz 2011. godine. Zbrojimo li one s višom školom ili preddiplomskim studijem, fakultetom ili diplomskim studijem te one s poslijediplomskim, dobije se udio od 50,7% dok ih je prema popisu iz 2011.2 godine bilo 14,3%.

Prema radnom statusu uzorak čine uglavnom zaposlene osobe (78,6%), dok najveći dio ispitanika procjenjuje da zarađuje približno ili slično hrvatskom prosjeku (31,1%). Zanimljiv je podatak da je sljedeća najbrojnija skupina ona koja smatra da ima mnogo niža primanja od hrvatskog prosjeka (26,3%), unatoč visokoj zastupljenosti zaposlenih. Unatoč visokoj zaposlenosti i natprosječnom obrazovanju osoba iz uzorka, njih čak 45,9% navodi da imaju primanja nešto ili mnogo niža od hrvatskog prosjeka.

Uzorak je uvelike rezultat upotrijebljene metode prikupljanja podataka, s većim udjelom osoba ženskog spola (61,0%) i mlađih osoba u dobi od 17 do 30 (34,7%). Upitnik je popunilo 46,5% osoba iz ruralnih dijelova LAG-a Vallis Colapis, a primjetna je veća zastupljenost osoba koje su završile neki od stupnjeva visokog obrazovanja (50,7% ispitanika ima najmanje završenu višu školu ili preddiplomski studij). Ispitanici su pretežito zaposlene osobe (78,6%) i procjenjuju da imaju prosječna primanja za hrvatske prilike (34,7%)³.

Volontiranje

Definicija volonterstva

Iako postoje različite definicije volontiranja, one gotovo uvijek podrazumijevaju nesebično djelovanje za dobrobit zajednice ili druge osobe, bez primanja naknade i na dobrovoljnoj osnovi. Uz volonterstvo se često vežu pojmovi poput filantropije, altruizma, suosjećanja, solidarnosti, rada za zajednicu i pomaganja.

Shvaćanje fenomena volonterstva se mijenja kako se unapređuju znanja o učincima koje volontiranje ima na zajednicu, organizacije i pojedince, ali i uslijed promjena koje su potresle svijet u bliskoj prošlosti. Radi se prvenstveno o krizi uzrokovanoj pandemijom virusa COVID-19 i neprestanim tehnološkim napretkom. Pandemija je popularizirala online volontiranje, a u Hrvatskoj je potres 2020. godine s epicentrom u blizini Petrinje uvelike osvijestio važnost kriznog volontiranja. Istovremeno, globalno se bilježi trend porasta spontanog, neformalnog i periodičnog volontiranja zbog čega se propituje uvriježeno mišljenje da se volontiranje događa samo unutar organizacija (United Nations Volunteers (UNV) programme, 2021.). Dobrobiti od volontiranja za same volontere sve se više istražuju i postaju jasniji kao motivacijski čimbenik, zbog čega se u spomenutom UN-ovom izvješću o stanju volonterstva u svijetu 2021. predlaže novi model definiranja volonterstva. Temelji se na pet komponenti od kojih svaka predstavlja različitu dimenziju volontiranja: prema strukturi (formalno i/ili neformalno), mjestu (online i/ili offline), intenzitetu (periodično i/ili regularno), aspiraciji (osobni rast i/ili rad za zajednicu) i kategoriji (pomoć drugima, participacija, pružanje usluga, slobodno vrijeme, solidarnost i osvještavanje).

Različite definicije volonterstva dovode do otežane mogućnosti usporedbe podataka, stoga prema

² U trenutku pisanja ovog izvještaja podaci o obrazovanju iz Popisa stanovništva 2021. nisu bili dostupni.

³ Visinu vlastitih prihoda ispitanici su morali procijeniti u odnosu na prosječna primanja, a kako bi osigurali da je percepcija prosjeka donekle ujednačena, ispod pitanja je navedeno da je u Karlovačkoj županiji prema Državnom zavodu za statistiku, prosječna plaća 7.217,00 kn.

nekim autorima stope volontiranja variraju od 9% do 50% (Zrinščak, i dr., 2012.), što zbog neusklađenosti prikupljanja podataka, što zbog različitog shvaćanja pojma volonterstva. Primjerice, granica između formalnog volontiranja i neformalne skrbi (poput odlaska u trgovinu za nekoga i poklanjanje odjeće, savjetovanje ili pomaganje s drvima za ogrjev) može biti različito postavljena što će rezultirati drugačijim interpretacijama učinaka koje volonterstvo ima.

Uvažavajući kompleksnost definiranja volontiranja i volonterskog rada, u ovom radu vodili smo se Zakonom o volonterstvu. Naime, kako bi postavila institucionalni okvir za razvoj volonterstva, Republika Hrvatska je 2013. godine donijela Zakon o volonterstvu kojim je definirala volontiranje kao „dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnost za dobrobit druge osobe ili zajednice... bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje“. Uz ovu definiciju u Zakonu se vezuju i subjekti koji organiziraju volontiranje: „udruga, zaklada, ustanova i svaka druga pravna osoba iz čijeg osnivačkog akta proizlazi da nije osnovana s ciljem stjecanja dobiti (neprofitna pravna osoba).“ Osim same definicije volonterstva i subjekata koji provode volontiranje, a s ciljem osiguravanja boljeg razumijevanje koncepta od strane ispitanika, u upitniku je eksplicitno navedeno i što se ne smatra volontiranjem: „Obavljanje usluga i aktivnosti uobičajenih za obiteljske, prijateljske ili susjedske odnose (kada nema organizatora volontiranja), stručno osposobljavanje, bilo kakva aktivnost za koju postoji uvjet isplate.“

Iskustvo volontiranja

U Hrvatskoj ne postoje recentna istraživanja o razini volontiranja među općom populacijom na koja bismo se mogli referirati kada razmatramo rezultate našeg istraživanja. Postojeća su istraživanja (Pološki Vokić, Marić, & Horvat, 2013.; Matković & Bitunjac, 2019.; Ćavar, Pavić, & Racz, Procjena stavova i zastupljenost volontiranja u srednjoškolskoj populaciji na području grada Vinkovaca, 2018.; Kotlar, Milanja, Jakšić, & Bionda, 2016.) uglavnom geografski ograničena ili istražuju specifičnu skupinu (npr. studenti, mladi). Istraživanja se uglavnom provode na prigodnim uzorcima, a nedostaju sustavna istraživanja na temelju kojih bi mogli donositi zaključke u vremenskoj perspektivi ili uspoređivati uključenost u volontiranje s drugim zemljama Europe. Dodatni problem predstavljaju i različite definicije volonterstva i metodologije prikupljanja podataka, pa tako i podaci o uključenosti u volontiranje imaju širok raspon, od samo 9% do čak 50% (Zrinščak, i dr., 2012.). Razlikovanje formalnog volontiranja i neformalne skrbi (poput odlaska u trgovinu za nekoga i poklanjanje odjeće, savjetovanje ili pomaganje s drvima za ogrjev) posebno je važno u ruralnim krajevima, gdje su zbog manje dostupnosti društvenih usluga učestaliji takvi oblici pomaganja. Zakonom o volonterstvu, kao što je ranije spomenuto, propisano je da se volontiranjem ne smatra „obavljanje usluga ili aktivnosti koje su uobičajene u obiteljskim, prijateljskim i susjedskim odnosima“.

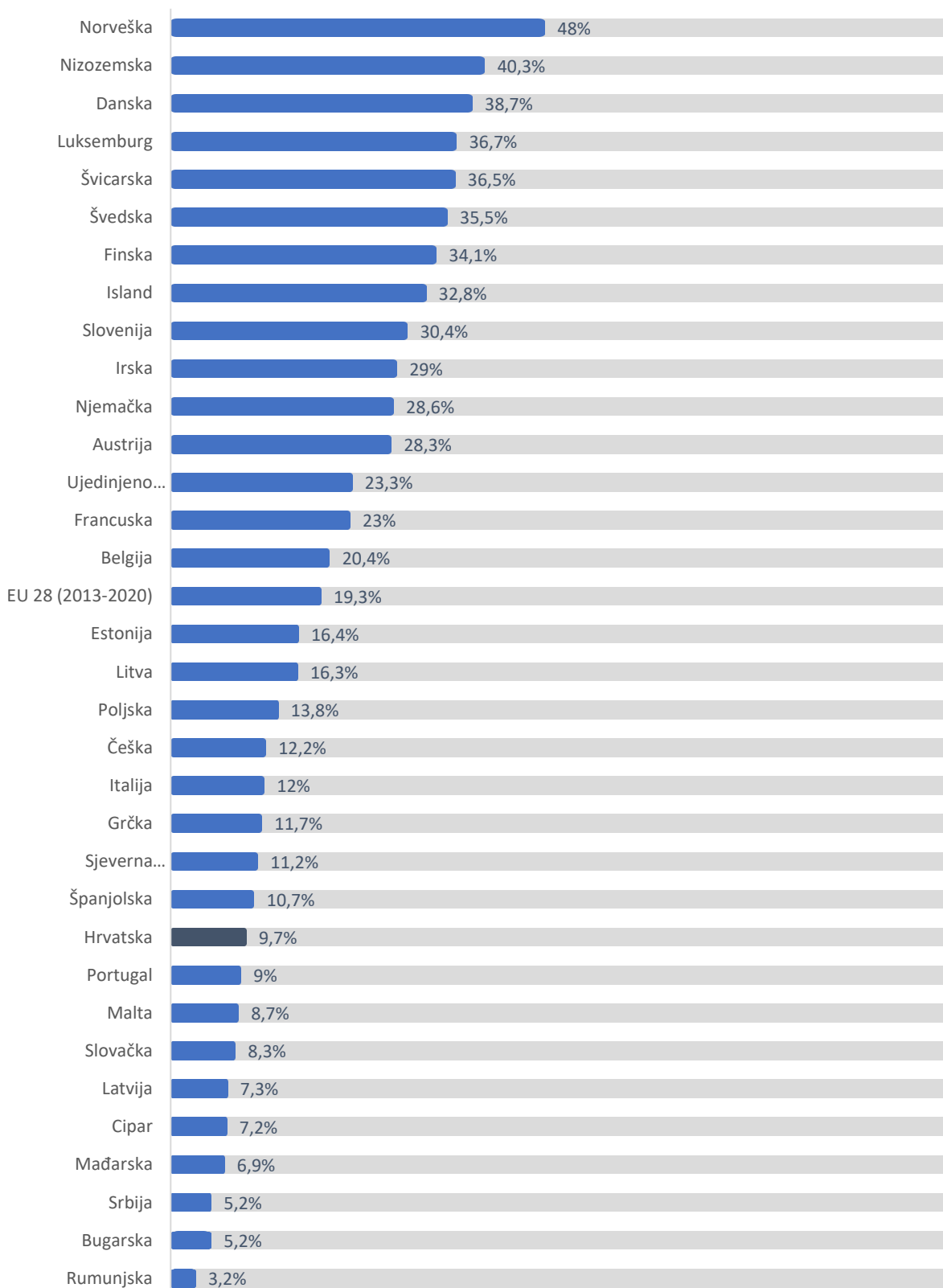
Zbog navedenih ograničenja teško je donositi precizne zaključke, no smatra se da je razina volontiranja u Hrvatskoj niska (Baturina, 2018), iako prema nekim istraživanjima (Ledić, 2007.) 45% - 50% populacije sudjeluje u nekom obliku volontiranja. Međutim, često se iza velikih brojki krije nepotpun geografski obuhvat i niska učestalost volontiranja (Baturina, 2018).

Nisku razinu volontiranja u Hrvatskoj potvrđuju i podaci Eurostata (Eurostat, 2018.) prema kojima smo u društvu zemalja s manjim brojem volontera (Grafikon 1). Podaci se odnose na starije od 16 i prikupljeni su 2015., a Hrvatska je s udjelom od 9,7% u formalnim volonterskim aktivnostima bila bolja od većine zemalja u okruženju, no ipak zaostaje za prosjekom EU (19,3%). Visoko od prosjeka odskoču skandinavske zemlje, Nizozemska, Luksemburg i Švicarska, ali i Slovenija je s udjelom od 30,4% visoko

iznad prosjeka. Zemlje na začelju ove liste su Rumunjska (3,2%) i Bugarska (5,2%). Budući da ne postoji službena definicija volonterstva unutar EU, niti ujednačeni sustav prikupljanja podataka, ovi podaci su ograničenog značaja.

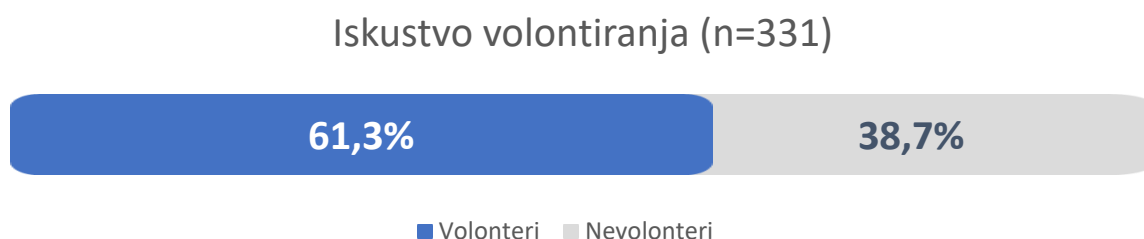
Grafikon 1

Sudjelovanje u formalnim volonterskim aktivnostima, >16 godina

Većina ispitanika u ovom istraživanju, njih nešto više od 61,3%, odgovorilo je da imaju osobnog volonterskog iskustva. S obzirom da je anketa distribuirana putem društvenih mreža, dijelom među organizatorima volontiranja i organizacijama civilnog društva, ali i među tijelima javne uprave, uglavnom zaposlenicima pod čija zaduženja spadaju i društvene djelatnosti, to je svakako moglo utjecati na veći broj onih koji su imali iskustva u s dobrovoljnim radom za zajednicu ili druge.

Grafikon 2

Sociodemografske značajke (mjesto stanovanja, dob, stupanj obrazovanja i prihod) u ovom istraživanju nisu se pokazali povezanim s iskustvom volontiranja, osim prema spolu. U uzorku žene imaju više volonterskog iskustva od muškaraca i to se pokazalo statistički značajnim⁴.

Grafikon 3

Također, zanimalo nas je i postoje li razlike u iskustvu s volontiranjem s obzirom na mjesto stanovanja tj. između ruralnih i urbanih dijelova. U ovom slučaju nema statistički značajnih razlika tj. ispitanici u urbanim i ruralnim mjestima ne razlikuju se u svom iskustvu volontiranja. Nije primijećen ni veći udio volontera u mjestima gdje postoji lokalni volonterski centar (Karlovac i Ozalj).

Dodatno smo provjerili postoje li razlike među mladima s obzirom na mjesto stanovanja. Prema istraživanju „Mladi u vremenu krize“ (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović, & Potočnik, 2013.) mladi sa sela su bili skloniji dobrovoljnom radu od vršnjaka iz grada. Autorice takav rezultat tumače češćim

⁴ Pearsonov hi kvadrat, $p=0,035$.

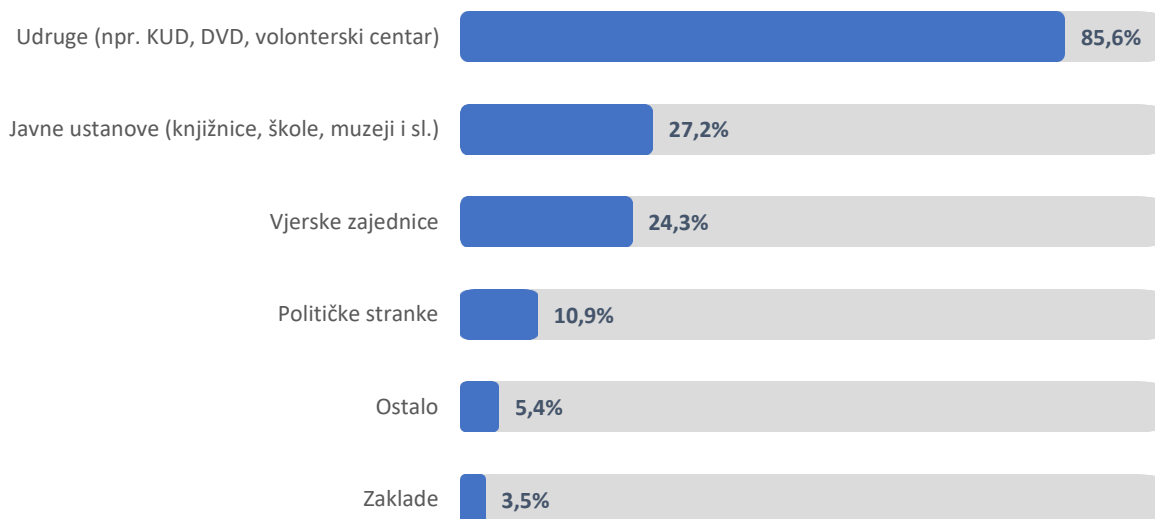
neposrednim kontaktom na selu, što pogoduje razvoju dobrovoljnih aktivnosti i manje razvijenom infrastrukturom na selu, a što može utjecati na potrebu za stvaranjem strukturalnog nadomjeska u obliku volonterskog rada.

Za testiranje ove povezanosti korišteni su odgovori ispitanika koji su mlađi od 31 godine, kojih je bilo 115, odnosno 34,7%. Pearsonov hi kvadrat test nije pokazao povezanost između broja mladih volontera s obzirom na urbano i ruralno mjesto stanovanja. Budući da su urbana mjesta u ovom istraživanju gradovi ispod 50.000 stanovnika, koji su po mnogim karakteristikama sličniji ruralnim naseljima nego većim hrvatskim gradovima, ne iznenađuje da razlike nisu pronađene.

Nadalje, od 203 ispitanika koji imaju volonterskog iskustva, što čini 61,3% uzorka, većina je iskustvo stekla volontirajući na aktivnostima udruga civilnog društva i to njih nešto više od 85,6%. Pretpostavljajući da se u ruralnim područjima, zbog manjeg broja dostupnih prilika, volonterski angažman često događa u vatrogasnim društvima ili KUD-ovima, ispitanicima je sugerirano da se takav angažman smatra volontiranjem (DVD i KUD nabrojani u zagradi, Grafikon 4). Zatim slijede javne ustanove (27,20%) i vjerske zajednice (24,3%) u kojima je volonterski angažman ostvarilo između 24% i 28% ispitanika. Iznad 10% ispitanika je volontersko iskustvo steklo u okviru političkih stranaka. Na dnu su zaklade za koje je 3,5% ispitanika naznačilo da su u njima volontirali. Također, ispitanicima je ponuđena i opcija 'ostalo' te je nju odabralo njih 5,4%. Pri tome, nabrojali su iskustva volontiranja na sportskim i turističkim događanjima, na festivalima, u sindikatu, inicijativi građana i veterinarskoj ambulanti te vezano uz pravna savjetovanja.

Grafikon 4

Gdje ste dosad volontirali? (n=202)

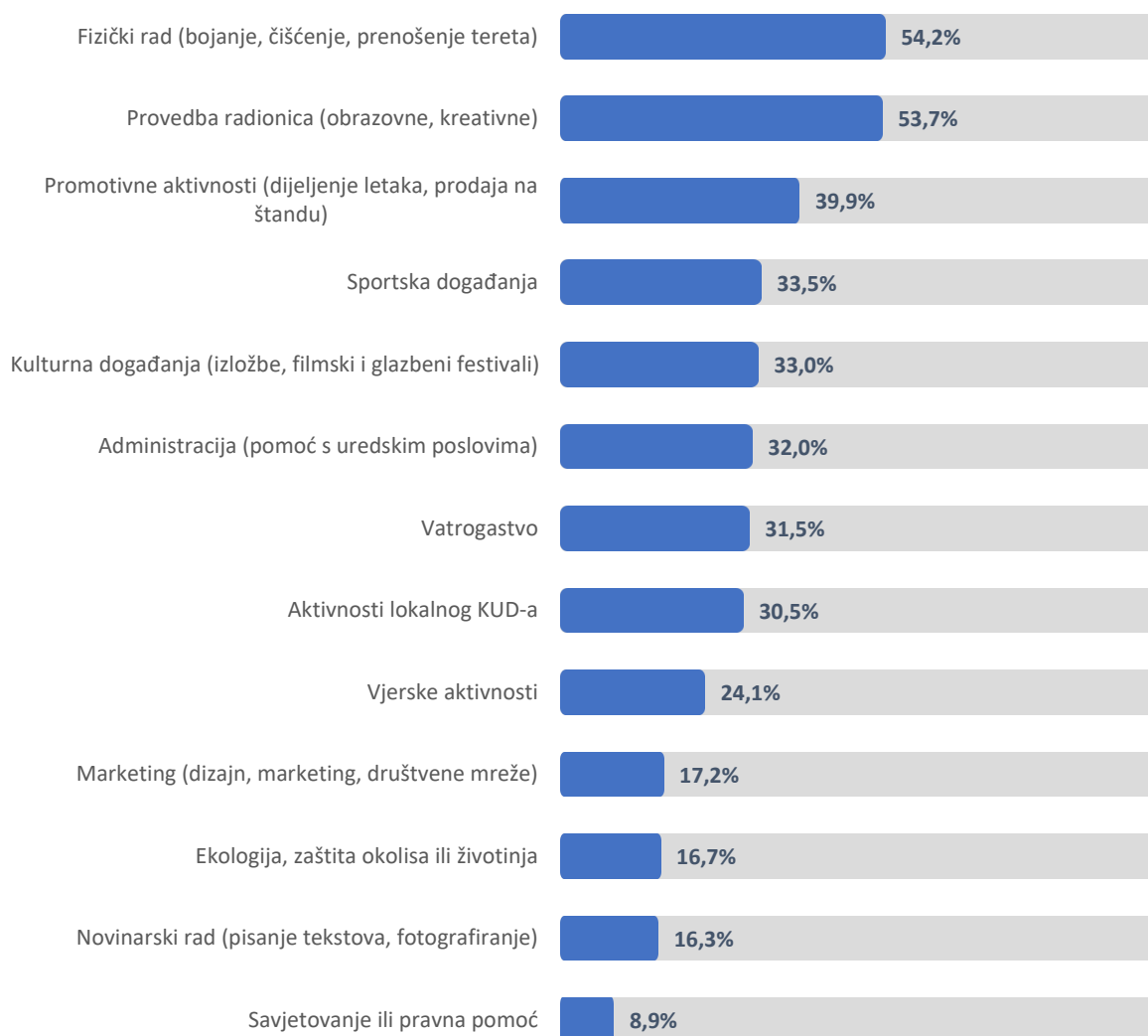

Kada se govori o vrsti aktivnosti na kojima su ispitanici volontirali (Grafikon 5), većina njih (54,2%) navodi kako se radilo o fizičkom radu poput bojanja, čišćenja, prenošenja tereta i sl. i provedbi radionica (53,7%). Među aktivnostima u kojima je sudjelovalo između 30% i 40% nalaze se promotivne aktivnosti poput dijeljenja letaka ili prodaje na štandu, sportska događanja, pomoć s administracijom i uredskim poslovima, vatrogastvo i aktivnosti lokalnog KUD-a. U vjerskim aktivnostima sudjelovao je

svaki četvrti ispitanik, nešto iznad 15% je volontiralo u marketinškim, ekološkim i novinarskim aktivnostima. Najmanji broj ispitanika sudjelovao je u volontiranju koje podrazumijeva neki oblik savjetovanja ili pravne pomoći (8,9%).

Grafikon 5

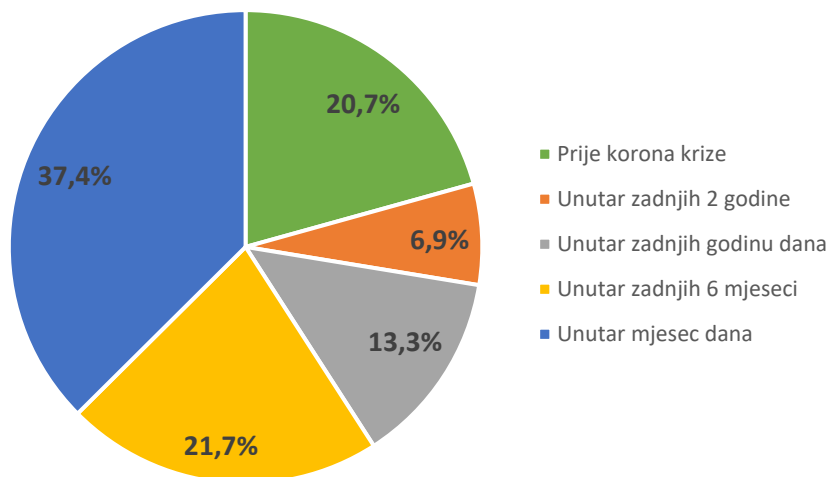
Na kojim aktivnostima ste dosad volontirali? (n=203)

Od ukupnog broja ispitanika koji imaju volonterskog iskustva najviše (37,4%) ih je volontiralo zadnji put unutar mjesec dana. Unutar zadnjih 6 mjeseci ih je posljednji put volontiralo 21,7%, u zadnjih godinu dana 13,3%, unutar zadnje 2 godine 6,9%, a prije korona krize 20,7%.

Grafikon 6

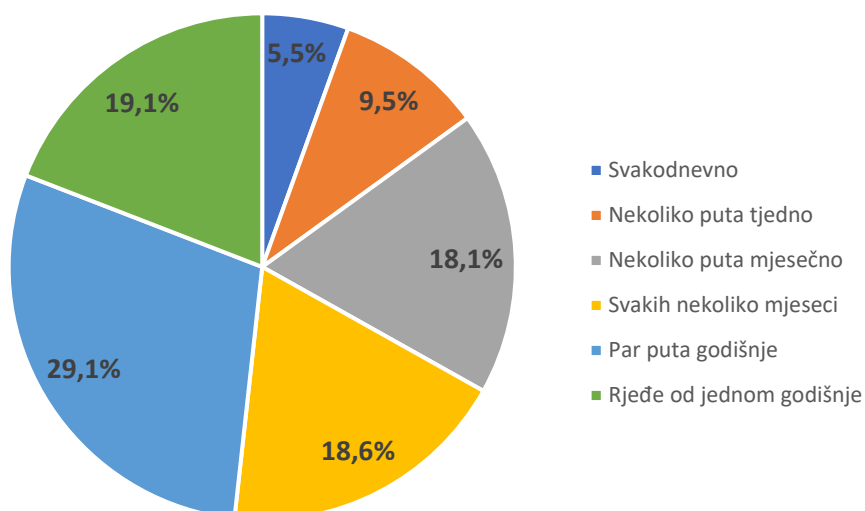
Kada ste zadnji put volontirali? (n=203)

Na pitanje o učestalosti volontiranja ispitanici (199) samo 5,5% odgovara da volontira svakodnevno i 9,5% da volontira na tjednoj osnovi. Osobe iz ove dvije kategorije mogu se smatrati redovnim volonterima i njih zajedno ima 15%. Zatim, nekoliko puta mjesečno volontira 18,1%, a svakih nekoliko mjeseci to radi 18,6% ispitanika. Ovo su povremeni volonteri i njih ima blizu 37%. Najveći udio ispitanika volontira par puta godišnje (29,1%), dok rjeđe od toga, manje od jednom godišnje volontira 19,1%.

Grafikon 7

Koliko često volontirate? (n=199)

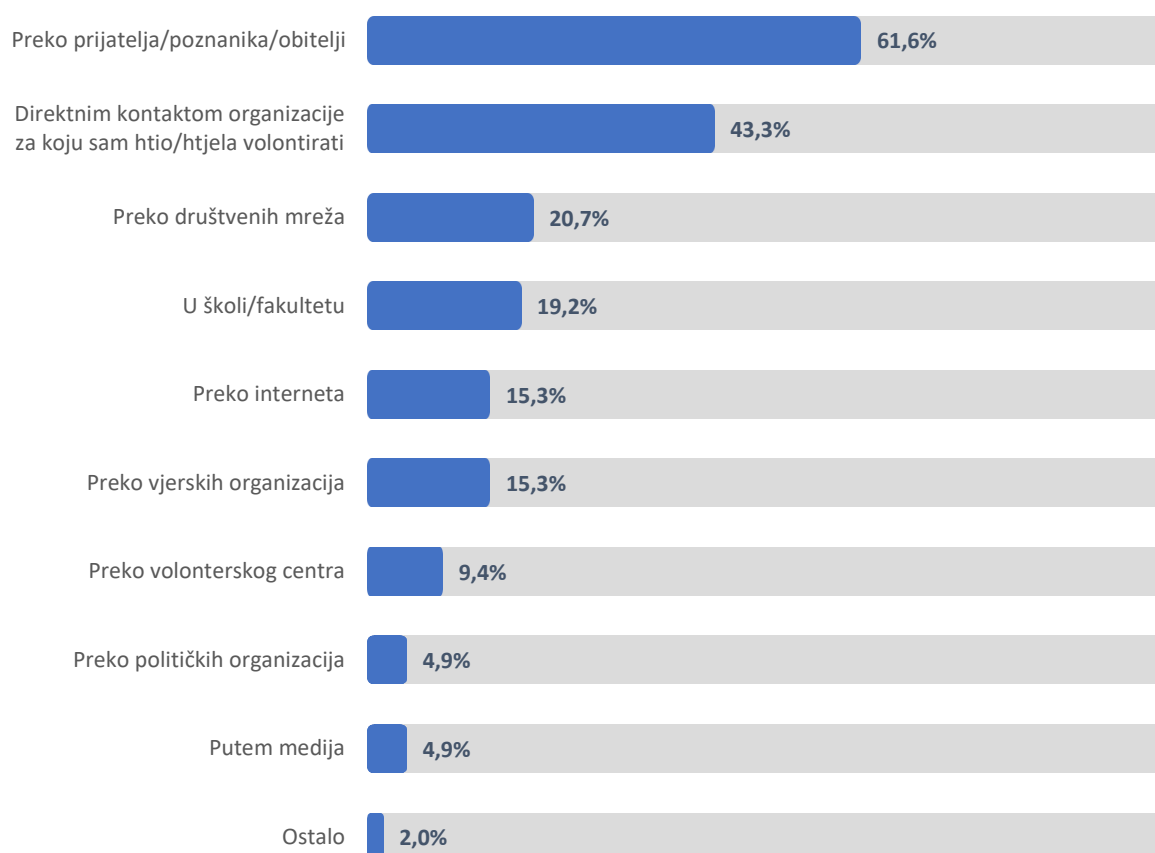
Informiranje o volontiranju

Najveći broj ispitanika za volonterske mogućnosti je saznao preko prijatelja, poznanika ili obitelji (61,6%). Osobni kontakt je najučinkovitiji oblik dijeljenja informacija o volontiranju uz direktno kontaktiranje organizatora volontiranja od strane potencijalnih volontera. Na taj način za mogućnosti volontiranja saznalo je 43,3% ispitanika koji imaju volonterskog iskustva. Komunikacijski kanal kojim su ispitanici najmanje dolazili do informacija o volontiranju su mediji (4,9%) i političke stranke (4,9%). Za detalje vidjeti Grafikon 8.

Nisko rangirana je i promocija putem volonterskog centra, preko kojeg je o mogućnostima volontiranja saznalo 9,4% ispitanika. No treba napomenuti kako ponekad volonterima nije jasno iz koje pozicije se osobe koje rade u organizacijama civilnog društva javljaju. Primjerice, na istraživanom području djeluju dva volonterska centra, LVC VolonterKA iz Karlovca i LVC Kupa iz Ozlja. Budući da je LVC Kupa samo jedan od programa LAG-a Vallis Colapis, prilikom kontaktiranja volontera vjerojatno snažniji dojam ostavlja LAG Vallis Colapis, nego volonterski centar koji u sklopu LAG-a djeluje. Ovakav rezultat mogao bi upućivati na potrebu da lokalni volonterski centri više rade na prepoznatljivosti, ukoliko žele stvoriti snažniji brend u zajednici.

Grafikon 8

Kako ste saznali za volonterske aktivnosti na kojima ste sudjelovali? (n=203)

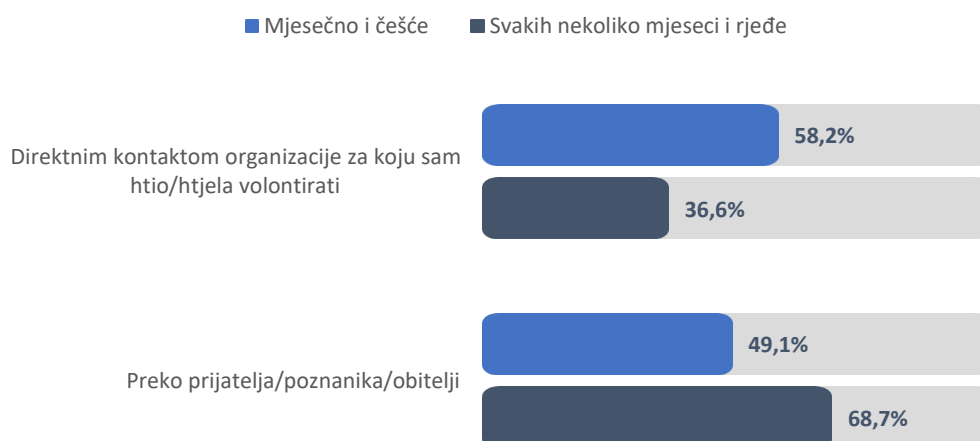
Iz sljedeće analize, o razlikama u načinu informiranja s obzirom na učestalost volontiranja, izostavljeni su oni koji volontiraju svakodnevno. U uzorku je takvih malo, svega 11 (3,3%), a budući da volontiraju svaki dan sasvim sigurno je da puno češće kontaktiraju s organizatorima volontiranja. Kako bi dobili jasniji pregled o načinima informiranja, sudionici su podijeljeni u dvije grupe. U onoj koja volontira često su ispitanici koji su označili da to rade barem nekoliko puta mjesečno ili nekoliko puta tjedno. Grupu ispitanika koja rijetko volontira čine oni koji su označili svakih nekoliko mjeseci, par puta godišnje i rjeđe o toga. Za analizu smo uzeli u obzir dva komunikacijska kanala koje su ispitanici naveli kao najčešće, putem prijatelja, poznanika ili obitelji te putem direktnog kontakta organizacije za koju su htjeli volontirati. Podsjetimo, radi se o pitanju s mogućnosti višestrukog odgovora, tako da je moguće da su neki ispitanici označili da si koristili oba navedena oblika informiranja.

Osobe koje češće volontiraju se više informiraju o volonterskim mogućnostima putem direktnog kontakta s organizatorom volontiranja (58,2%), u odnosu na one koji rjeđe volontiraju (36,6%). Obrnuto vrijedi za informiranje putem poznanika, prijatelja ili obitelji, pri čemu se 49,1% volontera s češćim angažmanom tako informira, a 68,7% onih koje rjeđe volontiraju (Grafikon 9). U oba slučaja pronađena je statistički značajna razlika pomoću Pearsonovog hi kvadrata⁵.

Ispitanicima koji volontiraju svakih nekoliko mjeseci i rjeđe osobni kontakt i poznanstvo bi mogli biti važniji prilikom donošenja odluke hoće li volontirati ili ne. Takav direktan i osobni način informiranja je unutar ovog istraživanja bio jednako rasprostranjen među volonterima iz urbanih i ruralnih područja. S druge strane, oni koji češće volontiraju se više informiraju o mogućnostima volontiranja direktnim kontaktom s organizatorima. Međutim, valja naglasiti da organizatori volontiranja često ciljano šalju obavijesti bazi svojih volontera, što znači da oni koji češće volontiraju češće dobivaju i obavijesti o volontiranju.

Grafikon 9

Kako se saznali za volonterske aktivnosti prema učestalosti volontiranja

⁵ Za razliku prema direktnom kanalu informiranja od strane organizatora volontiranja je $p=0,005$, a za informiranje preko prijatelja, poznanika ili obitelji $p=0,017$.

Osobno iskustvo volontiranja

Osobe koje su odgovorile da imaju volonterskog iskustva (n=203, odnosno 61,3% ispitanih) odgovarale su na pitanja o zadovoljstvu, korisnosti i doprinosu koje su dobili zahvaljujući tim iskustvima. Predstavljeno im je devet tvrdnji na koje su trebali označiti stupanj slaganja ili neslaganja. Ponuđeni su odgovori: „uopće se ne odnosi na mene“ (1), „donekle se ne odnosi na mene“ (2), „niti da niti ne“ (3), „donekle se odnosi na mene“ (4), „u potpunosti se odnosi na mene“ (5) i „ne mogu procijeniti“.

Tvrdnje kojima je mjereno iskustvo su:

1. Volontiranje me čini sretnijom i ispunjenijom osobom
2. Volontiranjem doprinosim pozitivnoj promjeni u društvu
3. Volontiranjem sam stekao/-la nova znanja i vještine
4. Volontiranjem sam pomogao/-la određenoj društvenoj skupini
5. Volontiranjem sam uvelike pomogao/-la organizaciji za koju sam volontirao/-la
6. Volontiranje mi je koristilo pri upisu na fakultet
7. Volontiranje mi je koristilo pri pronalasku posla
8. Volontiranje je obogatilo moj društveni život
9. Zadovoljan/-na sam rezultatima svog volonterskog angažmana

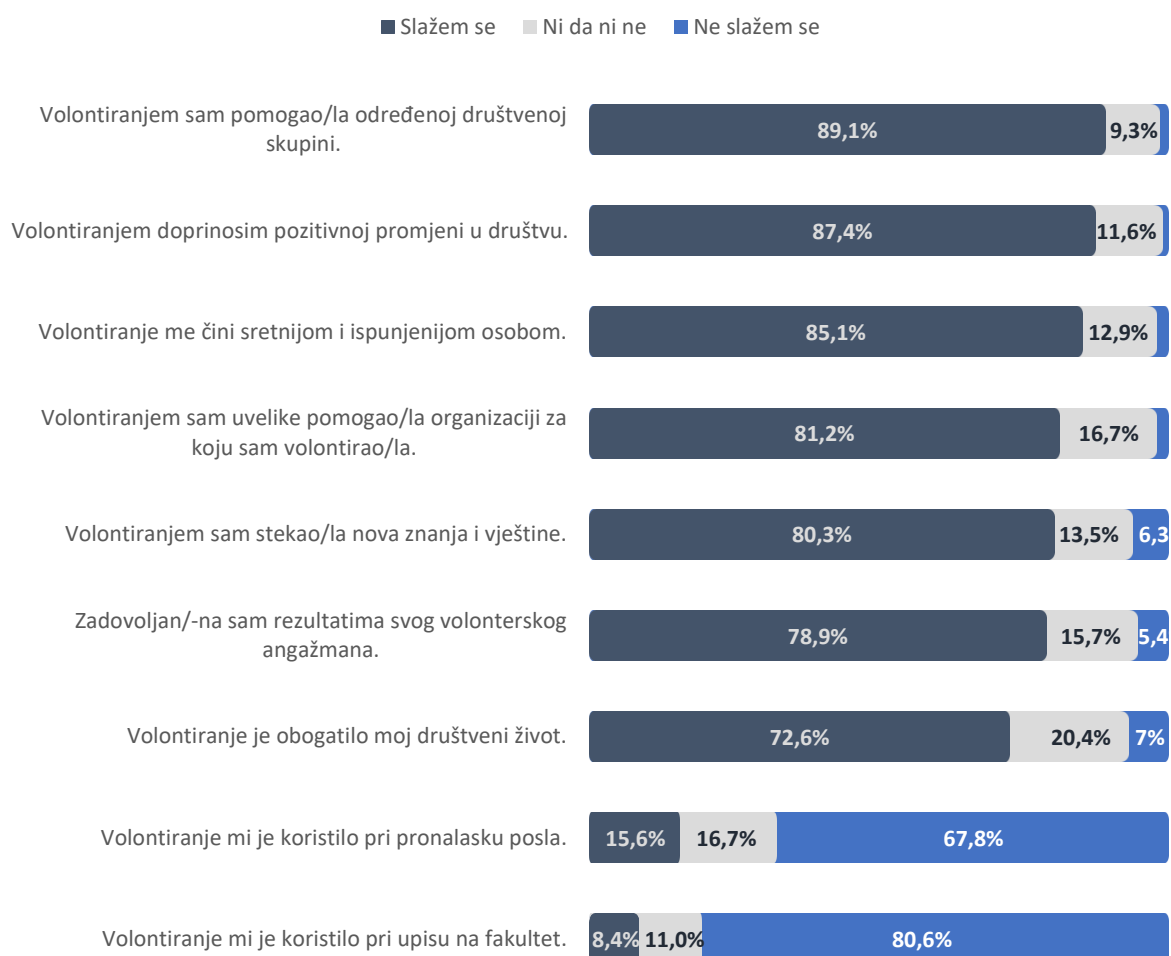
Kako bi pojednostavili prikaz rezultata, zbrojeni su odgovori „uopće se ne odnosi na mene“ (1), „donekle se ne odnosi na mene“ (2) i „donekle se odnosi na mene“ (4), „u potpunosti se odnosi na mene“ (5). Na taj način dobivene su tri kategorije odgovora: slažem se, niti da niti ne i ne slažem se.

Ispitanici se većinski slažu s gotovo svim tvrdnjama o osobnom iskustvu volontiranja. Preko 80% ispitanika izrazilo je slaganje s pet tvrdnji, dok se s još dvije slažu preko 70%, a većinski se ne slažu jedino s dvije tvrdnje: „Volontiranje mi je koristilo pri pronalasku posla“ i „Volontiranje mi je koristilo pri upisu na fakultet“. Kod posljednje dvije tvrdnje udio neslaganja je 67,8% i 80,6%. Za detaljni prikaz vidjeti Grafikon 10.

Općenito govoreći, ispitanici koji su volontirali su zadovoljni vlastitim doprinosom u zajednici, unapređenjem vještina i znanja, stečenim iskustvima, poznanstvima, ali ne smatraju da im je volonterstvo pomoglo u pronalasku posla i prilikom upisa na fakultet. Prema Nacrtu prijedloga Nacionalnog programa za razvoj volonterstva 2020.-2024. godine⁶, jedan od prioriteta u razvoju volonterstva je unapređenje sustava nagrađivanja i vrednovanja volonterskog rada te poticanje volonterskog angažmana kao doprinosa zapošljavanju. U tom smjeru, nalazi ovog istraživanja ukazuju na potrebu razvijanja boljeg sustava vrednovanja i nagrađivanja, kako bi stečene kompetencije, znanja i vještine bile bolje prepoznate na tržištu rada. Osim toga, ispitanici ne primjećuju korist u formalnom sustavu obrazovanja što bi se kroz sustav obrazovanja trebalo unaprijediti, želi li se razviti infrastruktura volontiranja i promicati volonterstvo u svim segmentima društva, kako deklarativno stoji u nacrtu Nacionalnog programa. Vrlo slične rezultate pokazalo je istraživanje „Volontiranje mladih na području Splita: stavovi, iskustva i preporuke“ (Matković & Bitunjac, 2019.). Mladi volonteri u Splitu također su zadovoljni volonterskim iskustvima, dobivenim znanjima i poznanstvima, ali većinom ne smatraju da im je to koristilo prilikom upisa na fakultet ili za pronalazak posla.

⁶ Nacrt prijedloga Nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje od 2020. – 2024., dostupno na <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?EntityId=14091>. Posjećeno 25.9.2022.

Koliko se slažete s navedenim? (n=203)

Primjetna je velika razlika u percepciji i zadovoljstvu osobnim i interpersonalnim dobrobitima u odnosu na „materijalnu“ korist upisa na fakultet i pronalaska posla. Ovo ukazuje na to da osobe pristupaju volonterstvu u prvom redu zbog onoga što i jest njegova temeljna ideja – „ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnost za dobrobit druge osobe ili zajednice... bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje“ (Zakon o volonterstvu, NN 58/07, 22/13, 84/21).

Osobno iskustvo i sociodemografske značajke

Tvrđnje pomoću kojih su vrednovana osobna volonterska iskustva testirana su sa sociodemografskim obilježjima, kako bi utvrdili postoje li statistički značajne razlike između pojedinih grupa. Za utvrđivanje statističkih povezanosti korišteni su neparametrijski testovi, Kruskal-Wallisov H za pitanja u kojima su tri i više grupa ispitanika i Mann Whitney U test za pitanja u kojima su samo dvije grupe. Za kritičnu vrijednost odabrana je p vrijednost 0,05. Sve vrijednosti ispod kritične p vrijednosti ukazuju na

postojanje statistički značajne razlike između rezultata analiziranih grupa. Za pomoć pri interpretaciji značajnih povezanosti i razumijevanje razlika među grupama, koje smo utvrdili testovima, korišteni su prosjeci slaganja ili neslaganja s tvrdnjama i prikazom prosjeka ili proporcija pomoću linijskih ili stupčastih grafova.

Kako bi pojednostavili zaključivanje i provjeru pouzdanosti, sociodemografska su pitanja grupirana u manji broj skupina. Dobne grupe su podijeljene na one od 17 do 30 godina, od 31 do 40, od 41 do 50 i na one koji su stariji od 51 godinu. Kod samoprocjene ispitanika o prihodima koje ostvaruju, broj grupa je smanjen s pet (mnogo niži, nešto niži, približno isti, nešto viši i mnogo viši) na tri (niži, isti i viši). Slično je napravljeno i za pitanje o zadnjem završenom obrazovanju, gdje su ispitanici spojeni u dvije grupe: osnovna i srednja škola u jednu, te viša, fakultet i poslijediplomski studiji u drugu. Budući da su prema radnom statusu u prikupljenom uzorku nadzastupljeni zaposleni, grupirali smo uzorak u zaposlene i ostale (učenici, studenti, nezaposleni, umirovljenici).

Pronađene statistički značajne razlike prikazane su podebljano u

Tablica 2. Prema nalazima ovog istraživanja, dob, obrazovanje i prihodi utječu na percepciju osobnih iskustava volontiranja. Razlike prema spolu nisu pronađene za niti jednu od tvrdnji o osobnom iskustvu o volontiranju, kao ni za razlike između onih koji žive u urbanim i ruralnim naseljima ili prema statusu zaposlenosti.

Tablica 2

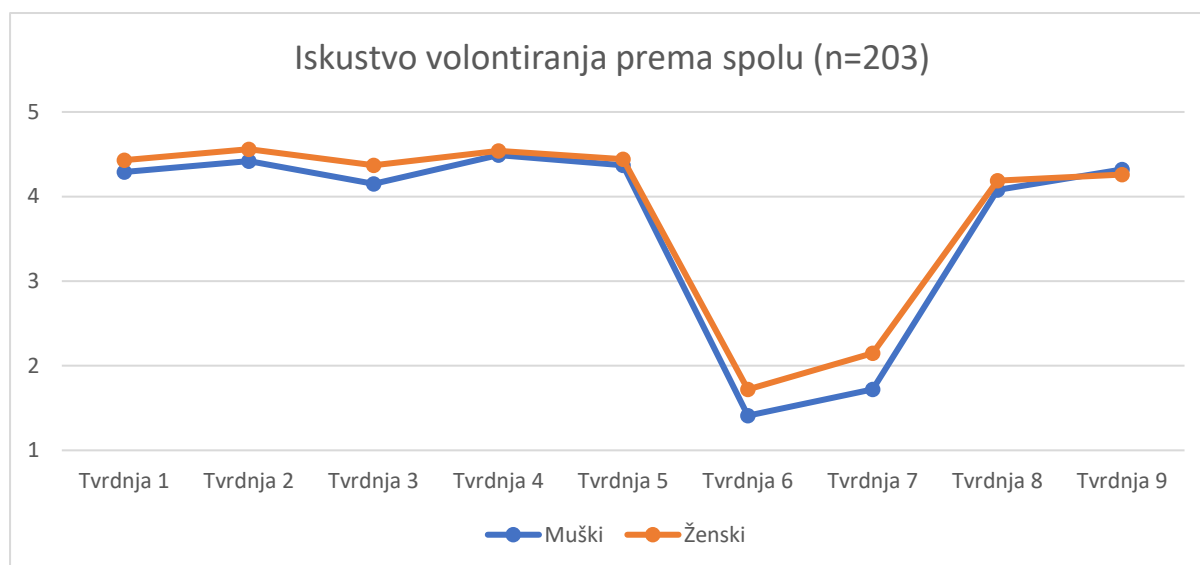
		p vrijednost					
		Spol*	Dob**	Tip naselja*	Škola*	Prihodi**	Radni status*
1.	Volontiranje me čini sretnijom i ispunjenijom osobom	0,33	0,09	0,63	0,50	0,52	0,62
2.	Volontiranjem doprinosim pozitivnoj promjeni u društvu	0,23	0,10	0,77	0,31	0,47	0,55
3.	Volontiranjem sam stekao/-la nova znanja i vještine	0,31	0,17	0,43	0,99	0,16	0,57
4.	Volontiranjem sam pomogao/-la određenoj društvenoj skupini	0,71	0,38	0,67	0,95	0,96	0,40
5.	Volontiranjem sam uvelike pomogao/-la organizaciji za koju sam volontirao/-la	0,99	0,37	0,43	0,36	0,57	0,97
6.	Volontiranje mi je koristilo pri upisu na fakultet	0,16	0,01	0,18	0,002	0,48	0,51
7.	Volontiranje mi je koristilo pri pronalasku posla	0,03	0,01	0,54	0,01	0,28	0,23
8.	Volontiranje je obogatilo moj društveni život	0,57	0,82	0,57	0,17	0,03	0,39
9.	Zadovoljan/-na sam rezultatima svog volonterskog angažmana	0,51	0,92	0,77	0,52	0,01	0,79

* Mann Whitney U test

** Kruskal Wallis H test

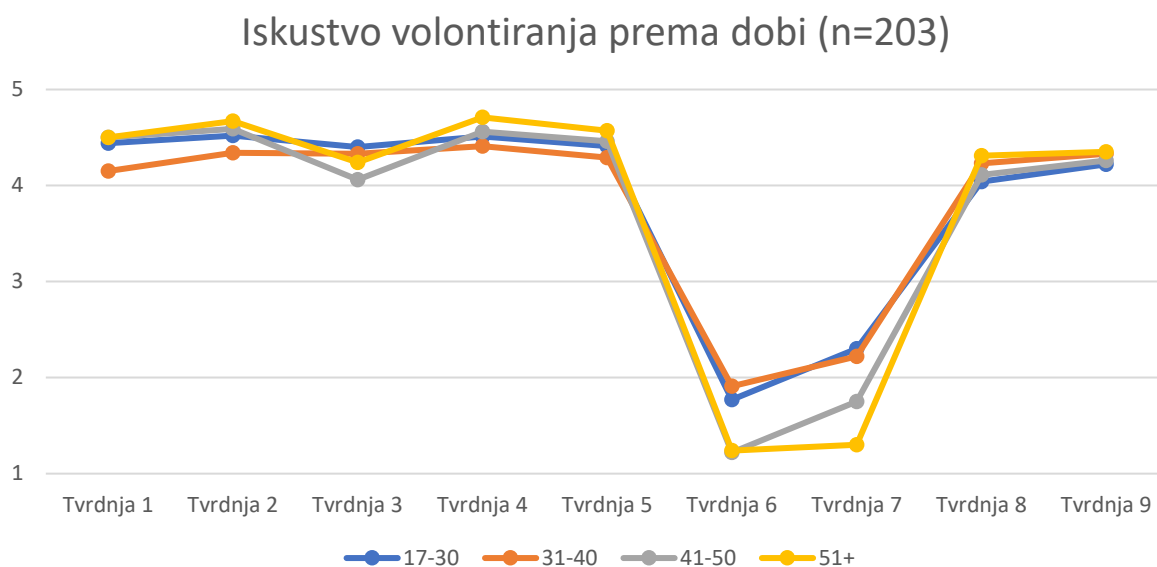
Prema analizi povezanosti s obzirom na spol, jedina statistički značajna razlika je pronađena za tvrdnju br. 7 „Volontiranje mi je koristilo pri pronalasku posla“. Osobe ženskog spola su procijenile da im je volontiranje više koristilo za pronalazak posla (Grafikon 11), dok se kod svih drugih tvrdnji pripadnici oba spola u prosjeku slažu.

Grafikon 11

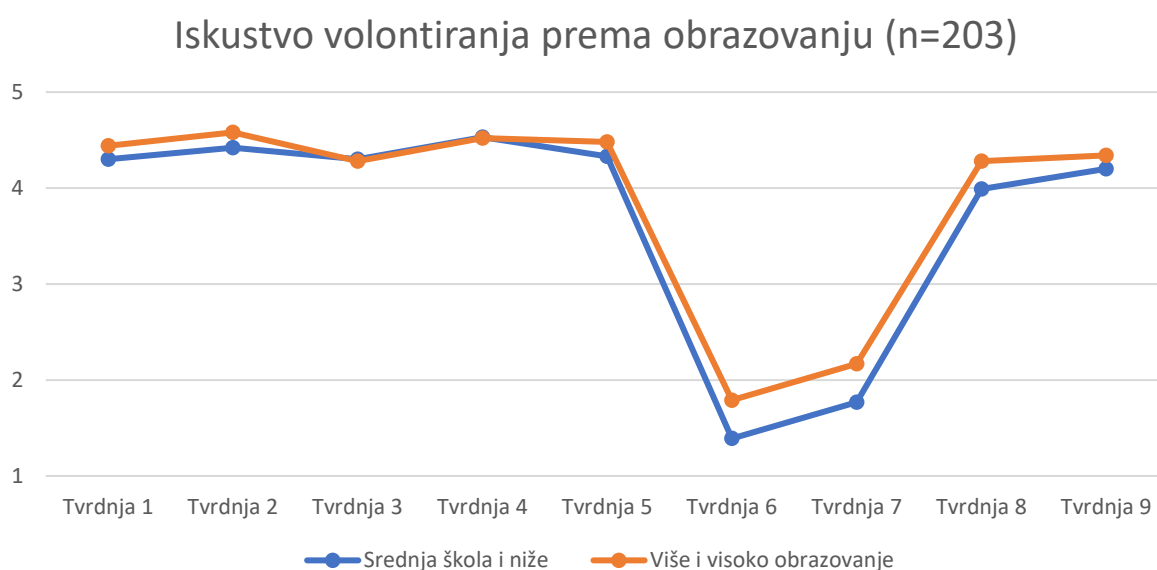
Značajne razlike su pronađene s obzirom na dob, za tvrdnje br. 6 „Volontiranje mi je koristilo pri upisu na fakultet“ i br. 7 „Volontiranje mi je koristilo pri pronalasku posla“. Ove dvije tvrdnje su u ukupnoj populaciji volontera u uzorku označene s najmanjim slaganjem, a prosječno veće neslaganje s tvrdnjama izražavaju oni stariji od 41 godine (Grafikon 12). Pogotovo se to primjećuje za tvrdnju br. 6 „Volontiranje mi je koristilo pri upisu na fakultet“, gdje se više od prosjeka ne slažu i stariji od 41 i oni koji su stariji od 51 godine, dok je kod tvrdnje br. 7, o koristi pri pronalasku posla, neslaganje grupe starije od 41 nešto blaže. Rezultate ovog testa možemo tumačiti kasnijim razvojem infrastrukture, sustava prepoznavanja i nagrađivanja volonterstva u Hrvatskoj gdje mlađe i obrazovanije generacije imaju mogućnost utilizacije svojeg volonterskog iskustva unutar obrazovnog sustava ili tržišta rada. Nacionalni odbor za razvoj volonterstva u Hrvatskoj djeluje od 2007. godine, kad je donesen i prvi Zakon o volonterstvu. Radi se o prvim važnijim potporama razvoju i priznavanju vrijednosti volonterstva od strane hrvatskih institucija te je moguće da ispitanici koji su stariji od 41 godine nisu doživjeli neke od pozitivnih učinaka razvoja volonterstva. Moguće je da su u vrijeme donošenja Zakona i početka institucionalne potpore razvoju volonterstva već riješili pitanje vlastitog obrazovanja i radnog statusa te u tom slučaju volonterski angažman počinje imati manju ulogu. Osim navedene dvije grupe (stariji od 41 i stariji od 51 godine) i ostali iskazuju najmanje slaganje s tvrdnjama o koristi volonterskih iskustava za pronalaženje posla i upisa na fakultet.

Grafikon 12

Kada je riječ o razlikama u osobnom iskustvu volontiranja prema obrazovanju, značajne razlike su pronađene za iste tvrdnje kao i prema dobi (Grafikon 13). Prema rezultatima, s tvrdnjama br. 6 „Volontiranje mi je koristilo pri upisu na fakultet“ i br. 7 „Volontiranje mi je koristilo pri pronalasku posla“ se manje slažu oni koji imaju nižu razinu obrazovanja. Čini se da su ispitanici s trenutno završenom srednjom i osnovnom školom⁷ imali manje koristi za upis na fakultet, što valja tumačiti na način da većina osoba sa završenom srednjom školom vjerojatno nije ni pokušala upisati fakultet. S druge strane, percepcija koristi za zapošljavanje je također izostala značajno više kod onih sa srednjim ili nižim obrazovanjem što se može tumačiti i kroz vrste poslova koje su dostupne osobama sa završenim srednjim i visokim obrazovanjem kao i potencijalne valorizacije volontiranja kod zapošljavanja.

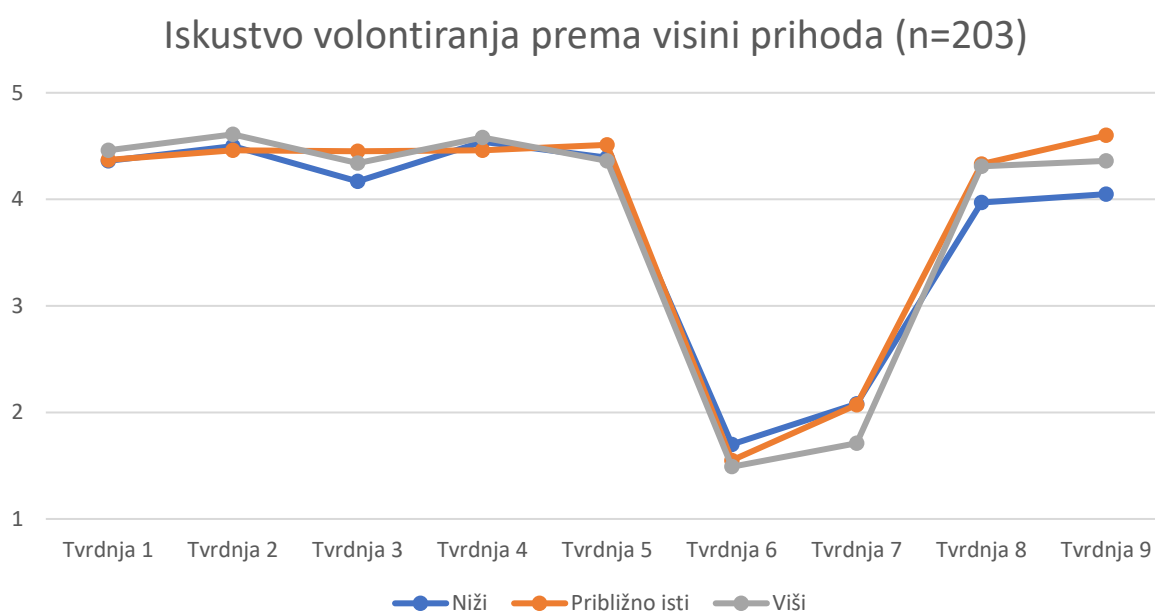
Grafikon 13

⁷ Samo pet volontera iz uzorka ima osnovnu školu kao zadnji završen stupanj obrazovanja.

Pronađene su razlike između tri skupine po visini prihoda za dvije tvrdnje o iskustvima volontiranja. Razlike su pronađene za tvrdnje br. 8 „Volontiranje je obogatilo moj društveni život“ i br. 9 „Zadovoljan/-na sam rezultatima svog volonterskog angažmana“. Prema rezultatima istraživanja, osobe s nižim primanjima osjećaju da im je volontiranje manje obogatilo društveni život od onih s prosječnim i višim, i manje su zadovoljni svojim volonterskim angažmanom, dok su oni s prosječnim primanjima najzadovoljniji s angažmanom (Grafikon 14).

Grafikon 14

Ukratko, ispitanici koji imaju volonterskog iskustva su zadovoljni vlastitim doprinosom zajednici, organizaciji i društvenim skupinama, unapređenjem vještina i znanja, rezultatima volontiranja, stečenim iskustvima, poznanstvima, ali ne smatraju da im je volonterstvo pomoglo u pronalasku posla i prilikom upisa na fakultet. Razlike između spolova su pronađene jedino kod percepcije koristi za pronalazak posla, pri čemu žene misle da su imale više koristi. Također, stariji ispitanici i oni s nižim obrazovanjem više od ostalih smatraju da nisu imali koristi za zapošljavanje, ali i za upis na fakultet. S obzirom na visinu prihoda, pronađena je razlika u zadovoljstvu vlastitim angažmanom i kod procjene obogaćivanja društvenog života. Oni s prosječnim primanjima su najzadovoljniji, dok su oni s nižim primanjima najmanje zadovoljni.

Zašto volontirate?

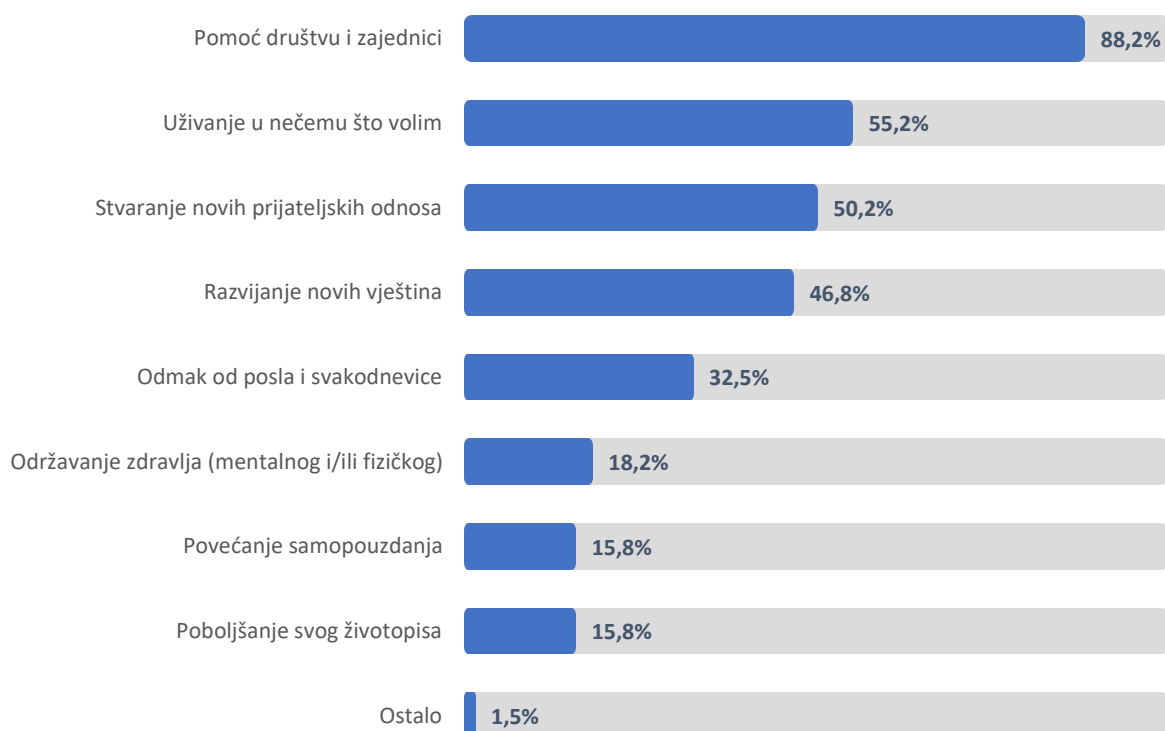
Motivacija ispitanika za volontiranje mjerena je pitanjem s mogućnošću višestrukog odabira (Grafikon 15). Najveći broj ispitanika se uključuje u volonterske aktivnosti kako bi pomogli društvu i zajednici (88,2%). Drugim riječima, gotovo svi volonteri pronalaze altruistične motive za volontiranje, svaki drugi (55,2%) radi to zbog uživanja u nečemu što voli, a velik broj odgovora ispitanika motiv pronalazi u stvaranju prijateljskih odnosa (50,2%) i razvijanju novih vještina (46,8%). Posljednje mjesto na listi

ponuđenih motiva dijele povećanje samopouzdanja i poboljšanje životopisa (oba odgovora 15,8%). I druga istraživanja na različitim populacijama potvrđuju da su altruistični motivi visoko na listi motivacije volontera (Pološki Vokić, Marić, & Horvat, 2013.; Juzbašić & Vukasović Hlupić, 2015.), tako da naši rezultati nisu neočekivani. Međutim, mali broj ispitanika kojima je motiv poboljšanje životopisa upućuje na manjak osviještenosti ili vjere volontera da se pomoću volonterskih aktivnosti mogu razviti u profesionalnom smislu i da im takav angažman može biti koristan kao stavka u životopisu. Ovaj nalaz može biti koristan za organizatore volontiranja koji u informativnim i marketinškim aktivnostima trebaju staviti veći naglasak na razvoj profesionalnih kompetencija i vještina u praksi te, kako i drugi autori navode (Juzbašić & Vukasović Hlupić, 2015.), osvještavati mogućnosti pravoga profesionalnog angažmana i radnog mjesta u budućnosti. Ovakav marketinški pristup bio bi odmak od strogog „altruističnog regrutiranja“ volontera, no valja napomenuti da postoji mogućnost socijalno poželjnog odgovaranja u ovakvim tipovima pitanja te da je motivacija vezana za profesionalni razvoj nedovoljno osviještena kod samih volontera.

Nadalje, ispitane su razlike u motivaciji s obzirom na tip naselja. Nije pronađena niti jedna statistički značajna razlika, osim za pomoć društvu i zajednici kao motiv koji je na prvom mjestu svim volonterima. Ispitanicima iz ruralnih naselja, u odnosu na one iz urbanih, pomoć društvu i zajednici predstavlja motiv za volontiranje s kojim se više povezuju⁸.

Grafikon 15

Zbog čega ste se uključili u volonterske aktivnosti? (n=203)

⁸ Pearsonov hi kvadrat, $p = 0,039$.

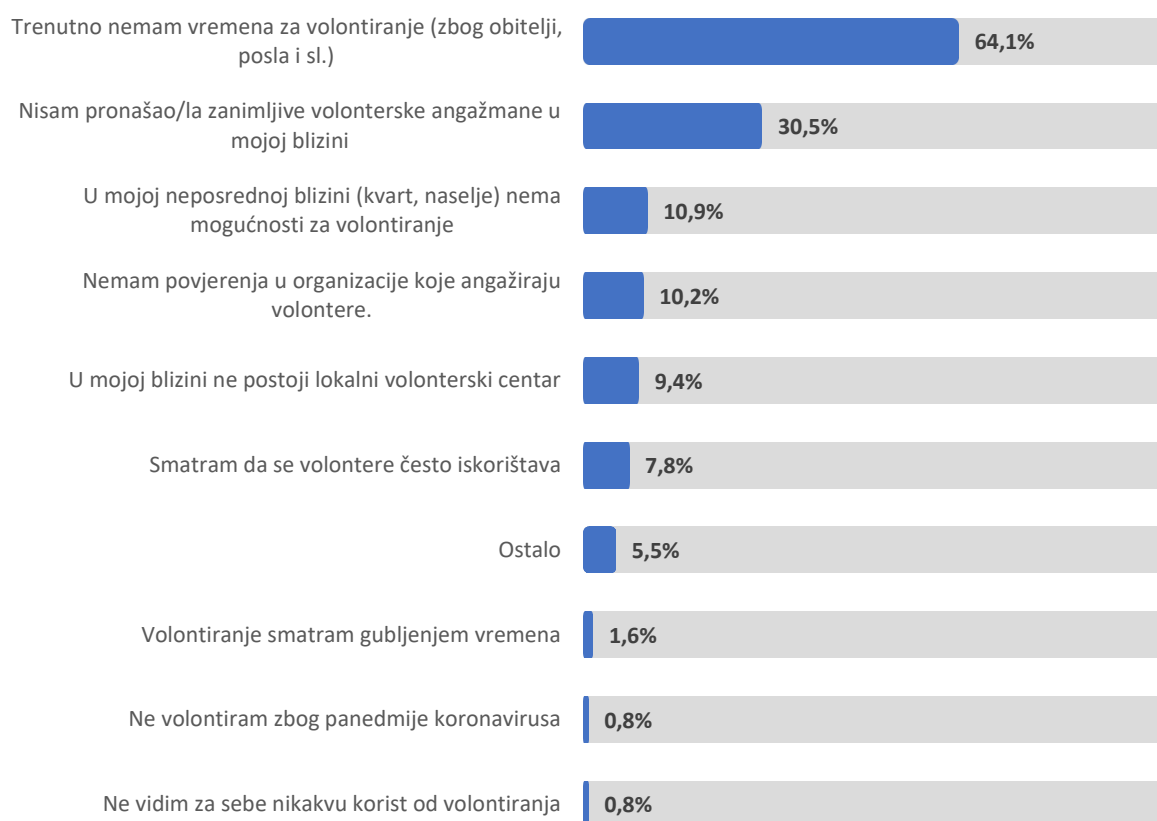
Razlozi zbog koji se ne volontira

Skupinu ispitanika koji su naveli da nemaju osobno iskustvo volontiranja pitali smo za razloge zbog kojih nisu volontirali. Njih 128, ili 38,7%, moglo je odabrati više ponuđenih odgovora (

Grafikon 16). Dva razloga odskakuju od ostatka i čine se najvažnijim za interpretaciju. Prvi razlog s najvećim udjelom među ispitanicima je nedostatak vremena za volontiranje (64,1%). Naime, životne prilike zasigurno utječu na odabir aktivnosti u slobodnom vremenu, ali i samu količinu slobodnog vremena, zbog čega jednom dijelu građana volontiranje kao dodatna aktivnost nije moguća. Ta skupina građana nije toliko u fokusu ovog istraživanja, ali oni koji su odgovorili da nisu pronašli zanimljive volonterske angažmane u svojoj blizini zasigurno jesu, a takvih je 30,5% u ovoj podskupini koja nema volonterskog iskustva. Iako se radi o malom broju ispitanika (39), većinski se radi o muškarcima (56,4%), mlađim od 30 godina (51,3%), srednjoškolskog i nižeg obrazovanja (66,7%), koji uglavnom nisu upoznati s radom LAG-a Vallis Colapis (76,9%) i LVC-a Kupa (87,2%).

Grafikon 16

Zašto ne volontirate? (n=128)

Kako bi bolje razumjeli razloge zbog kojih se ne volontira, provjerene su razlike po grupama s obzirom na tip naselja. Iako je samo 9,4% ispitanika navelo da ne volontira zbog toga što u blizini nema volonterskog centra, to je jedini razlog kod kojeg je pronađena razlika između urbanih i ruralnih

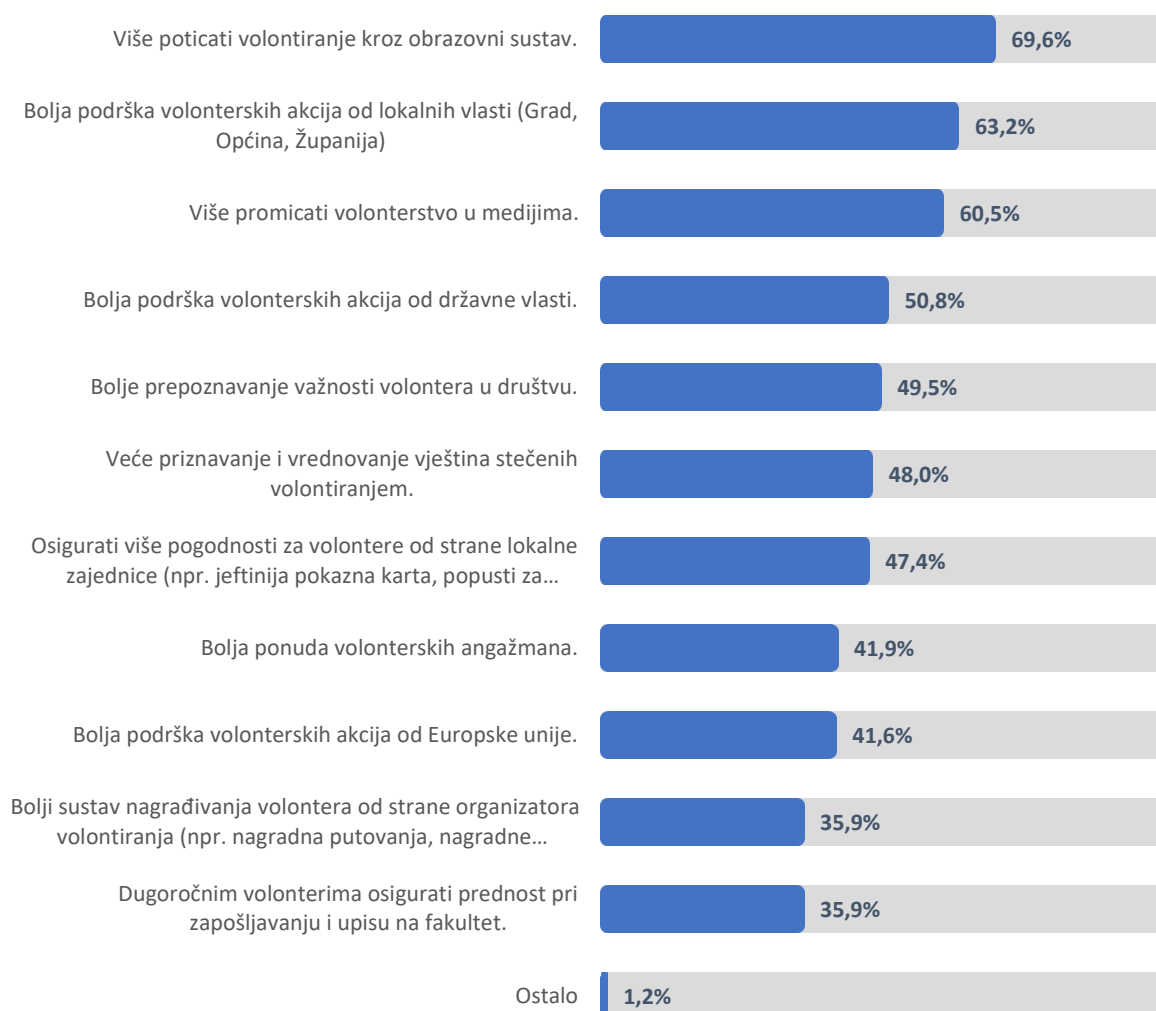
ispitanika i ta je razlika statistički značajna⁹. Osobe iz ruralnih područja su više navodile nepostojanje volonterskog centra u blizini kao razlog zašto ne volontiraju. Na istraživanom području u dva od tri urbana naselja postoji volonterski centar (Karlovac, Ozalj), no iako je statistički značajno, treba istaknuti da se radi o manjem broju ispitanika kojima blizina volonterskog centra predstavlja razlog nevolontiranja.

Što je potrebno da bi više ljudi volontiralo?

Sljedeće pitanje odnosi se na način pristupanja izazovu poticanja ljudi na veće uključivanje u volontiranje. Ispitanici su mogli odabrati više ponuđenih odgovora, a zanimljivo je da je svaki ispitanik od ponuđenog označio u prosjeku 5,46 odgovora. Predložene aktivnosti za poticanje na volontiranje prema tome ispitanici općenito odobravaju, ali postoje neke razlike kada ih rangiramo (Grafikon 17).

Grafikon 17

Što je potrebno da bi ljudi više volontiralo? (n=329)

Najviše ispitanika smatra da bi trebalo volontiranje više poticati kroz obrazovni sustav (69,6%), da je potrebna bolja podrška volonterskim akcijama od strane lokalnih vlasti (63,2%) i da je potrebno više

⁹ Pearsonov hi kvadrat $p=0,01$.

promoviranja u medijima (60,5%). O potrebi jačanja uloge obrazovnih institucija u razvoju volonterstva postoje znanstveni radovi (Kotlar & Bašić, 2010), ali i u nacrtu Nacionalnog programa za razvoj volonterstva¹⁰ prepoznata je važnost obrazovnog sustava za promociju volonterstva. Kada govorimo o podršci od različitih razina vlasti, ispitanici većinski misle da podrška treba prvenstveno ići od lokalne razine (63,2%), preko nacionalne (50,8%) i na kraju do EU razine (41,6%).

S obzirom na rezultate ovoga istraživanja, upitno je bi li promoviranje volonterstva u medijima, koje je bilo visoko rangirano kao potencijalno rješenje među našim ispitanicima, dalo značajnije rezultate. Naime, tek je 4,9% volontera u ovom istraživanju putem medija saznalo za volonterske aktivnosti (vidi Grafikon 8). Međutim, razlog može biti upravo loša promocija organizatora volontiranja putem medija. Dodatno, ostaje nejasno kojim medijskim kanalima bi se prema ispitanicima trebalo promovirati volonterstvo (lokalno ili nacionalno, putem internetskih portala ili drugim sredstvima i sl.), što je svakako aspekt koji bi se trebao dodatno ispitati u budućim istraživanjima.

Za isto pitanje smo provjerili postoje li bitne razlike između urbanog i ruralnog te volontera i onih koji nisu volonteri. Pronađene su statistički značajne razlike između urbanih i ruralnih ispitanika u odgovorima: bolja podrška volonterskih akcija od lokalnih vlasti (Grad, Općina, Županija), bolja podrška volonterskih akcija od državne vlasti, osigurati više pogodnosti za volontere od strane lokalne zajednice (npr. jeftinija pokazna karta, popusti za kazališta, muzeje, kino za dugoročne volontere i sl.), bolja podrška volonterskih akcija od Europske unije, dugoročnim volonterima osigurati prednost pri zapošljavanju i upisu na fakultet. Za utvrđivanje statistički značajnih razlika korišten je z-test za provjeru značajnosti proporcija između dvije grupe.

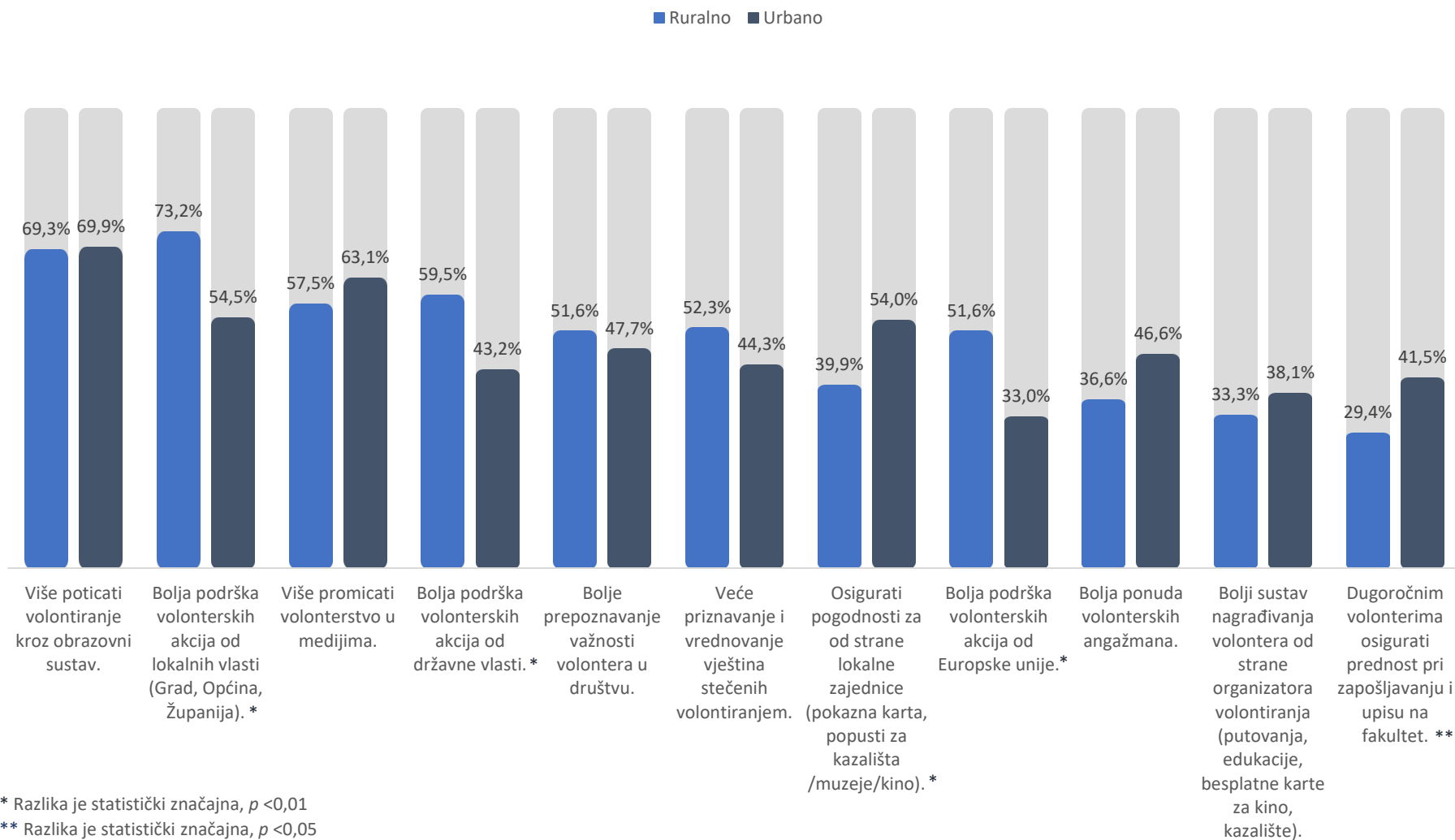
Značajno više ispitanika iz ruralnih dijelova misli da bi sve razine vlasti trebale davati veću podršku volonterstvu, kako bi više ljudi motivirali za volontiranje (Grafikon 18). Najveća razlika je u mišljenju da bi lokalna vlast trebala davati veću podršku, što je 18,7% više ruralnih ispitanika odgovorilo, dok je za veću podršku državnih vlasti 16,3% i EU 18,6% više ruralnih ispitanika.

S druge strane, veći udio ispitanika koji stanuju u urbanim naseljima smatra da bi za motiviranje više ljudi na volontiranje bilo potrebno osigurati više različitih pogodnosti za volontere. Jeftinija pokazna karta, popusti za kazališta, muzeje ili kino za dugoročne volontere pogodnosti su za koje 14,1% više urbanih ispitanika smatra da će privući ljude na volontiranje, dok ih 12,1% više od ruralnih misli da su to pogodnosti prilikom zapošljavanja i upisa na fakultet. Razlike između urbanih i ruralnih ispitanika su vidljive u dvije dimenzije: prva je institucionalna i odnosi se na očekivanja od donositelja odluka i institucija, dok je druga vezana za sustav nagrađivanja volontera.

Stanovnici manjih naselja imaju više prilika za interakciju s donositeljima odluka te je moguće da shodno tome očekuju i direktniju uključenost u razvoj i rješavanje problema od strane institucija na svim razinama, a ponajviše na lokalnoj. Osim toga, stanovnici ruralnih naselja imaju veće povjerenje u institucije od građana urbanih naselja (Majetić, Rajter, & Dević, 2017.), što bi također moglo utjecati na veća očekivanja za promociju volonterstva. Ispitanici iz urbanih naselja više izražavaju mišljenje da je izdašniji sustav nagrađivanja potreban za uključivanje ljudi u volontiranje. Međutim, treba uzeti u obzir da je u urbanim naseljima dostupno više društveno kulturnih sadržaja. Zbog blizine kazališta, muzeja i fakulteta stanovnicima urbanih područja lakše je zamisliti korist od takve nagrade, dok će stanovnici ruralnih naselja birati drugačije oblike nagrađivanja.

¹⁰ Nacrt prijedloga Nacionalnog programa za razvoj volonterstva za razdoblje od 2020. – 2024., dostupno na <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?EntityId=14091>. Posjećeno 25.9.2022.

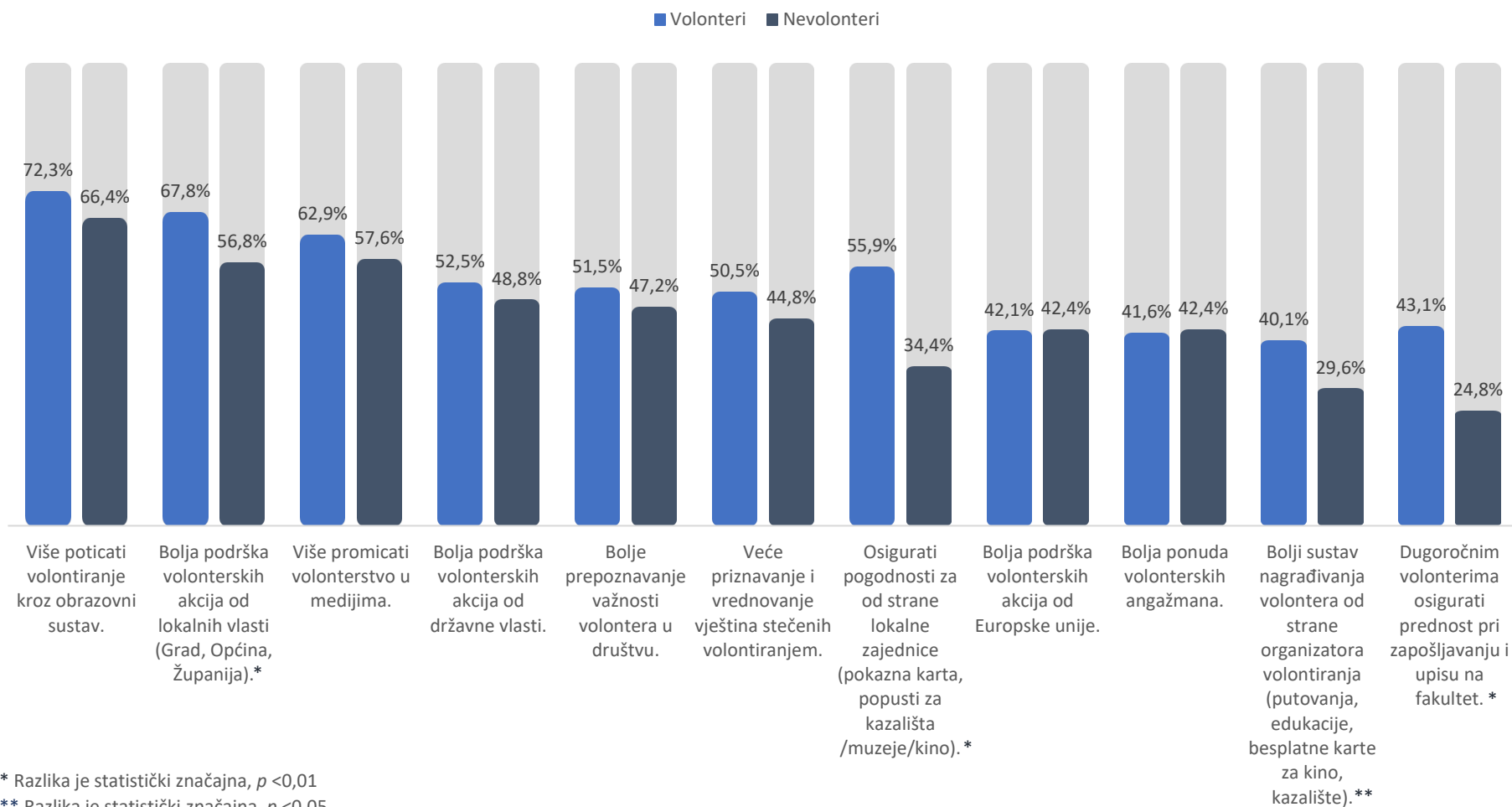
Što je potrebno da bi više ljudi volontiralo prema tipu naselja (n=329)

Sustav nagrađivanja i podrška od strane lokalnih vlasti čini razliku i između volontera i osoba koje nemaju volonterskog iskustva, a razlike su između ovih grupa još i veće. Kao i za razlike između urbanog i ruralnog, koristili smo z-test za utvrđivanje statistički značajnih razlika prema iskustvu volontiranja (Grafikon 19). Razlike su utvrđene kod odgovora: bolja podrška volonterskih akcija od lokalnih vlasti (Grad, Općina, Županija), osigurati više pogodnosti za volontere od strane lokalne zajednice (npr. jeftinija pokazna karta, popusti za kazališta, muzeje, kino za dugoročne volontere i sl.), bolji sustav nagrađivanja volontera od strane organizatora volontiranja (npr. nagradna putovanja, nagradne edukacije, besplatne karte za kino, kazalište, itd.) i dugoročnim volonterima osigurati prednost pri zapošljavanju i upisu na fakultet. Ove navedene odgovore volonteri su češće birali od osoba bez volonterskog iskustva i to se pokazalo statistički značajnim. Najveća razlika u proporcijama je za odgovor o podršci lokalnih vlasti, za što 22% više volontera od osoba koje nisu volonteri smatra da je potrebno kako bi više ljudi volontiralo, da je potrebno više pogodnosti od strane lokalne zajednice, smatra 21,5% više volontera, a za prednosti prilikom zapošljavanja i upisa na fakultet je 18,3% više volontera. Razlika je statistički značajna i za odgovor o boljem sustavu nagrađivanja od strane organizatora volontiranja, s čim se složilo 10,5% volontera više od onih koji nisu imali volonterskog iskustva. Kod tog odgovora razlika je statistički najmanje značajna ($p = 0,042$), ali je ipak ispod zadane kritične vrijednosti ($p = 0,05$).

Ukratko, ispitanici su općenito birali puno ponuđenih odgovora na pitanje što je potrebno da bi više ljudi volontiralo. Dijelom je to rezultat poželjnosti odgovora i jer su pitanja afirmativna. Ispitanici smatraju da će najviše poticanju volonterstva pridonijeti poticanje kroz obrazovni sustav, bolja podrška lokalnih vlasti i jača medijska promocija. Utvrđeno je da su ispitanici ruralnih naselja skloniji mišljenju da sve razine vlasti trebaju davati bolju podršku, ali oni iz urbanih više da bi bolji sustav nagrađivanja imao veći doprinos (podrška od lokalne zajednice i osiguravanje prednosti za zapošljavanje i fakultet). Volonteri također, više od onih koji nisu volonteri, smatraju da bi sustav nagrađivanja i podrška lokalne vlasti pomogli u poticanju volonterstva.

Što je potrebno da bi više ljudi volontiralo prema iskustvu volontiranja (n=329)

Stavovi o volontiranju

Istraživanjem se htjelo doznati kakvi su stavovi o volontiranju stanovnika s područja LAG Vallis Colapisa. Za razliku od tvrdnji o osobnom iskustvu volontiranja, na koje su odgovarali samo volonteri, na ovaj set tvrdnji odgovarali su svi. Ispitanicima (n=331) je predstavljeno osam općenitih tvrdnji o volontiranju na koje su trebali označiti stupanj slaganja ili neslaganja. Ponuđeni su odgovori: „uopće se ne odnosi na mene“ (1), „donekle se ne odnosi na mene“ (2), „niti da niti ne“ (3), „donekle se odnosi na mene“ (4), „u potpunosti se odnosi na mene“ (5) i „ne mogu procijeniti“.

Tvrdnje kojima je mjereno iskustvo su:

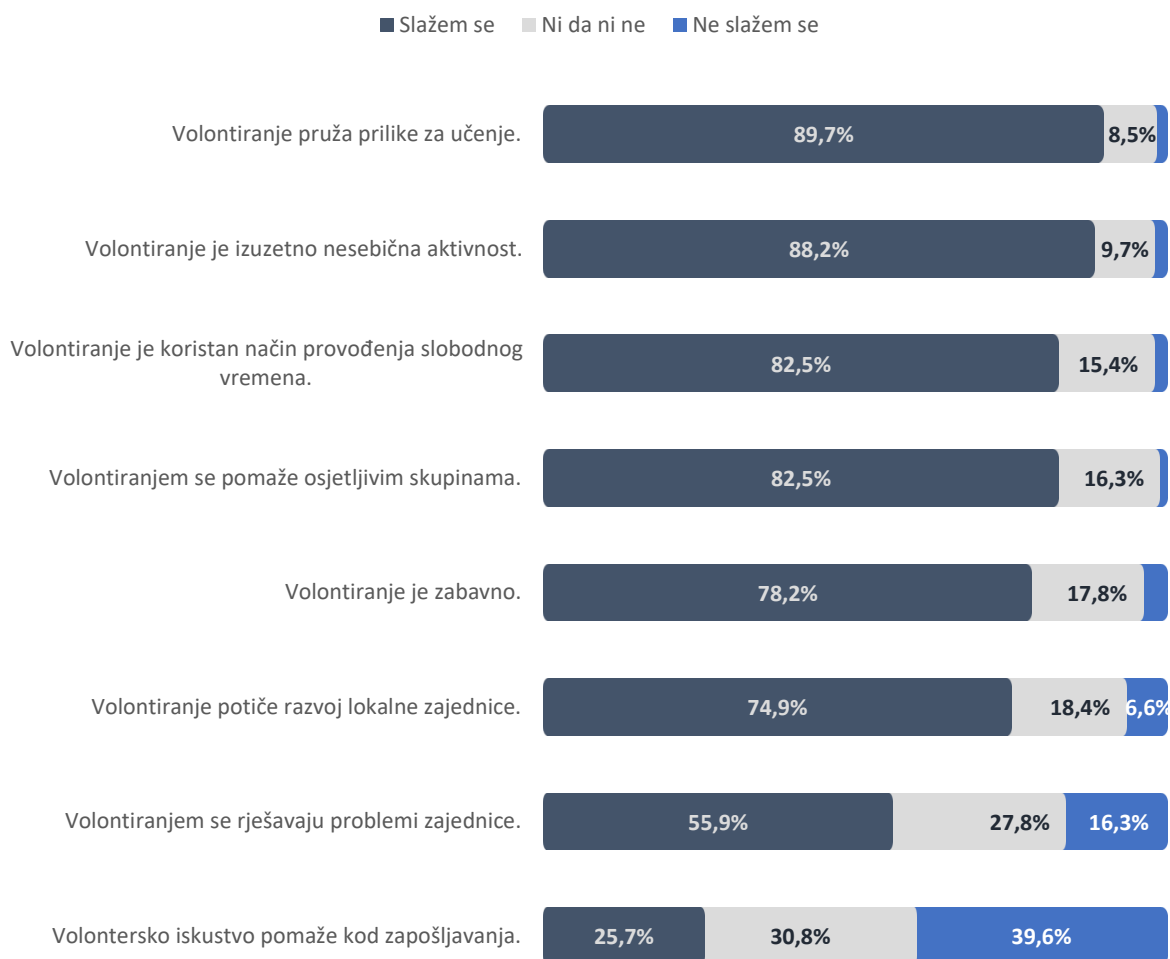
1. Volontiranje je izuzetno nesebična aktivnost
2. Volontiranje pruža prilike za učenje
3. Volontiranje je zabavno
4. Volontiranje je koristan način provođenja slobodnog vremena
5. Volontersko iskustvo pomaže kod zapošljavanja
6. Volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice
7. Volontiranjem se pomaže osjetljivim skupinama
8. Volontiranje se rješavaju problemi zajednice

Kao i kod pitanja o osobnom iskustvu volontiranja (Grafikon 10) pojednostavljen je prikaz rezultata, radi lakše interpretacije rezultata. Zbrojeni su odgovori „uopće se ne odnosi na mene“ (1), s „donekle se ne odnosi na mene“ (2) i „donekle se odnosi na mene“ (4), s „u potpunosti se odnosi na mene“ (5). Na taj način dobivene su tri kategorije odgovora: slažem se, niti da niti ne i ne slažem se (Grafikon 20). Tvrdnje su postavljene na način da stupanj slaganja mjeri pozitivniji stav o volontiranju. Visok stupanj slaganja, preko 80%, zabilježen je za četiri tvrdnje, a za još dvije je preko 70%. Za jednu tvrdnju slaganje je „tek“ natpolovično, a samo kod jedne je veći dio onih koji se ne slažu od onih koji se slažu.

Stavovi o volontiranju prema nalazima ovog istraživanja većinski su pozitivni (Grafikon 20). Osobe koje su sudjelovale u ovom istraživanju većinski smatraju da volontiranje pruža prilike za učenje, da je nesebično, da je korisno provođenje slobodnog vremena, da se pomaže osjetljivim skupinama, da je zabavno, da razvija zajednicu i rješava probleme zajednice. Ranija istraživanja također su pokazivala uglavnom pozitivan stav prema volonterstvu u Hrvatskoj (Ledić, 2007.), međutim novijih podataka o stavovima opće populacije prema trenutnom uvidu u literaturu nedostaje. Recentna istraživanja stavova o volontiranju odnose se na specifične populacije, npr. studenti, učenici i sl. (Čavar, Pavić, & Racz, 2018.; Kotlar, Milanja, Jakšić, & Bionda, 2016.; Matković & Bitunjac, 2019.; Glavinić & Najev Čačija, 2018.), ali svima je zajedničko da su stavovi o volontiranju većinski pozitivni.

Jedina tvrdnja gdje je neslaganje veće od slaganja je „Volontersko iskustvo pomaže kod zapošljavanja.“. Ranije analizirana osobna iskustva volontiranja (Grafikon 10) pokazuju izostanak koristi pri zapošljavanju i upisu na fakultet. Ispitanici koji su volonteri uglavnom nisu doživjeli da im je volontiranje u tom smislu koristilo, što se poklapa i sa stavom svih ispitanika koji se većinski ne slažu (40,2%) da bi im volontiranje pomoglo pri zapošljavanju.

Stavovi o volontiranju (n=331)

Stavovi o volontiranju i sociodemografske značajke

Za provjeru stavova o volontiranju prema sociodemografskim karakteristikama, korištene su iste kategorije kao i za mjerenje osobnih iskustava volontiranja. Pitanja su grupirana u manji broj skupina kako bi pojednostavili zaključivanje i provjeru pouzdanosti, a za testiranje razlika korišteni su Mann Whitneyev U test kod provjera za dvije skupine, a gdje postoji tri i više skupina korišten je Kruskal Wallisov H test.

Pronađene statistički značajne razlike prikazane su podebljano u Tablica 3, a potvrđene su za spol, dob, tip naselja, obrazovanje, prihode i zavisno o tome imaju li ispitanici iskustva u volontiranju ili ne.

Tablica 3

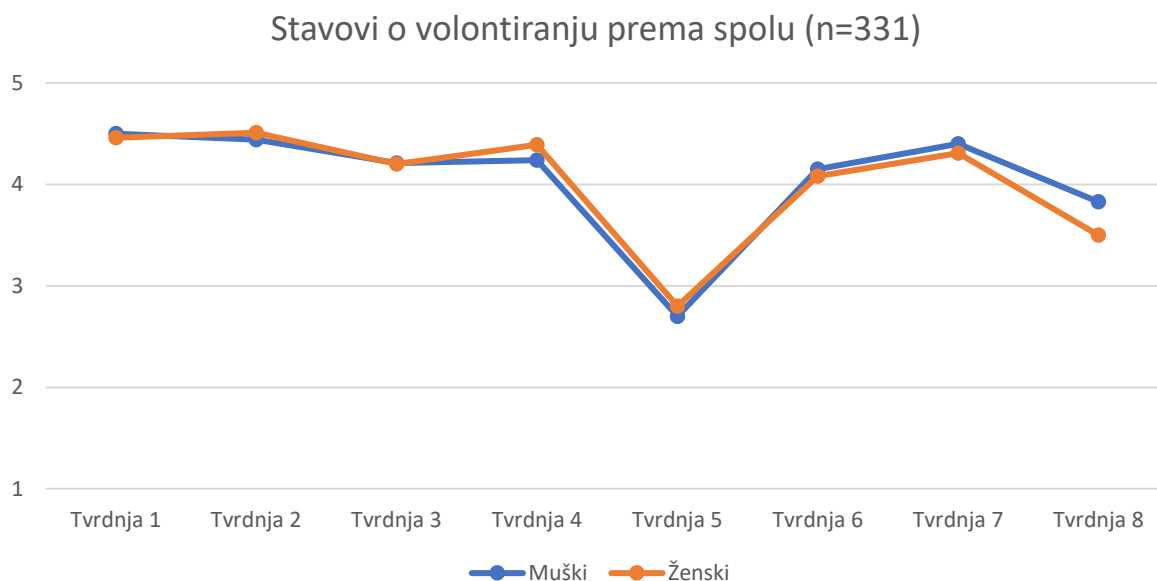
		<i>p</i> vrijednost						
		Spol*	Dob**	Tip naselja*	Škola*	Prihodi**	Radni status*	Iskustvo*
1.	Volontiranje je izuzetno nesebična aktivnost	0,89	0,65	0,28	0,99	0,10	0,48	0,99
2.	Volontiranje pruža prilike za učenje	0,34	0,05	0,41	0,68	0,01	0,97	0,13
3.	Volontiranje je zabavno	0,99	0,06	0,02	0,45	0,001	0,20	0,01
4.	Volontiranje je koristan način provođenja slobodnog vremena	0,33	0,65	0,19	0,69	0,001	0,38	0,10
5.	Volontersko iskustvo pomaže kod zapošljavanja	0,45	0,001	0,10	0,83	0,89	0,17	0,59
6.	Volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice	0,69	0,53	0,01	0,76	0,02	0,82	0,001
7.	Volontiranjem se pomaže osjetljivim skupinama	0,31	0,61	0,02	0,85	0,03	0,33	0,01
8.	Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice	0,01	0,02	0,001	0,03	0,01	0,37	0,12

* Mann Whitney U test

** Kruskal Wallis H test

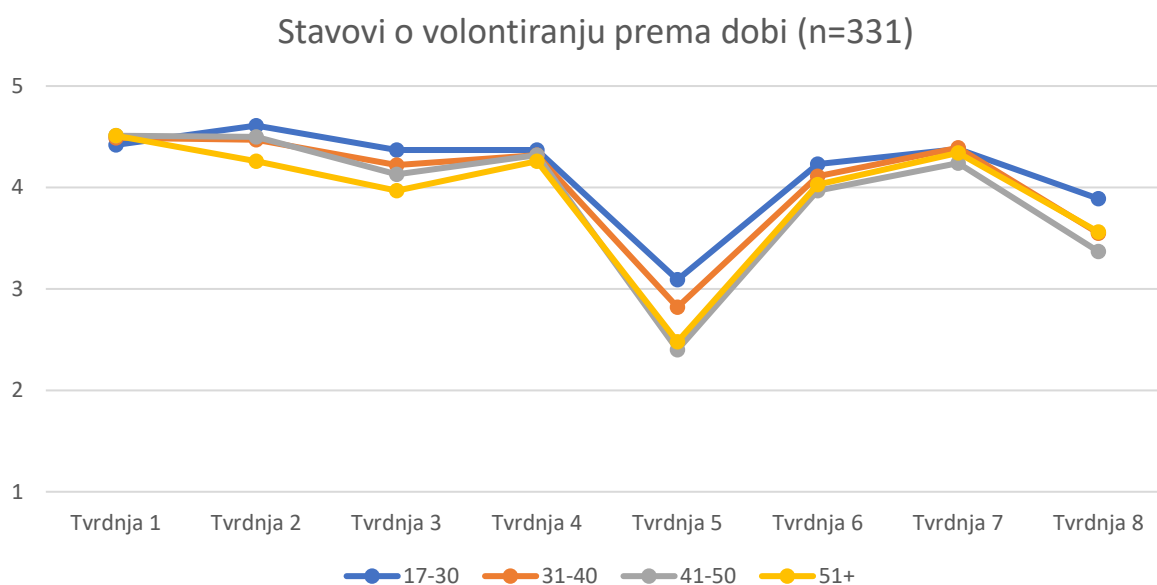
Statistički značajna razlika pronađena je s obzirom na spol za tvrdnju br. 8 „Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice“. Pogledom na Grafikon 21 vidljivo je da muški ispitanici izražavaju prosječno veće slaganje s navedenom tvrdnjom. Muških ispitanika je sudjelovalo znatno manje u ovom istraživanju (39%), ali čini se da su uvjereniji da volontiranje doprinosi rješavanju problema u zajednici više od ženskih. Dodatnim kvalitativnim istraživanjima valjalo bi istražiti zbog čega muškarci općenito smatraju da je tako, dok istovremeno manje volontiraju. Neki autori istraživanja (Pološki Vokić, Marić, & Horvat, 2013.) upućuju da se muškarci češće odlučuju na volonterske (i druge) aktivnosti za koja se dobivaju priznanja ili koje mogu doprinijeti razvoju karijera, dok žene više volontiraju iz društvenih razloga. Muškarci više volontiraju za lokalnu zajednicu, a žene za škole, vrtiće i crkvu (Ledić, 2007.), ali na temelju podataka iz ovog istraživanja ne mogu se donositi zaključci zbog čega su muškarci više skloniji vjerovanju da se volontiranjem mogu riješiti pravi problemi u društvu.

Grafikon 21

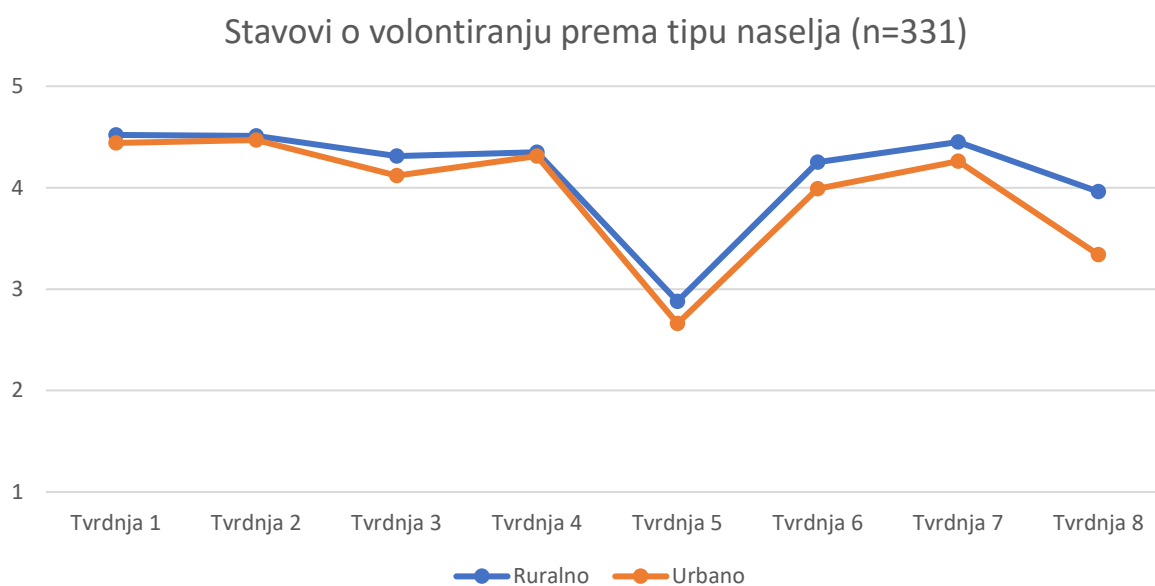
Statistički značajne razlike pronađene su s obzirom na dob kod tvrdnji br. 5 „Volontersko iskustvo pomaže kod zapošljavanja“ i br. 8 „Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice“ (Grafikon 22). Mlađe dobne grupe u većoj mjeri smatraju da volontiranjem mogu imati koristi prilikom zapošljavanja, ali prosječno slaganje s tom tvrdnjom je najniže od mjerenih stavova o volontiranju. Mlađi ispitanici se također statistički značajno više slažu da se volontiranjem mogu rješavati problemi zajednice.

Grafikon 22

Prema tipu naselja, razlike su utvrđene za tvrdnje br. 3 „Volontiranje je zabavno.“, br. 6 „Volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice“, br. 7 „Volontiranjem se pomaže osjetljivim skupinama“ i br. 8 „Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice“ (Grafikon 23). Za sve navedeno su ispitanici iz ruralnih krajeva navodili veće slaganje. Osim percepcije da je volontiranje zabavno, ispitanici iz ruralnih krajeva više smatraju da se pomaže osjetljivim skupinama i da je veća dobit za zajednicu. Pretpostavka da su osobe koje žive u ruralnim područjima više povezane s lokalnom zajednicom mogla bi pojasniti ovu razliku. Snažniji osjećaj pripadnosti mogao bi utjecati na percepciju koristi od bilo kakvog društvenog rada, jer se na lokalnoj razini promjene vjerojatno direktnije i brže vide, no zaključivanje tog tipa prelazi granice ovog istraživanja.

Grafikon 23

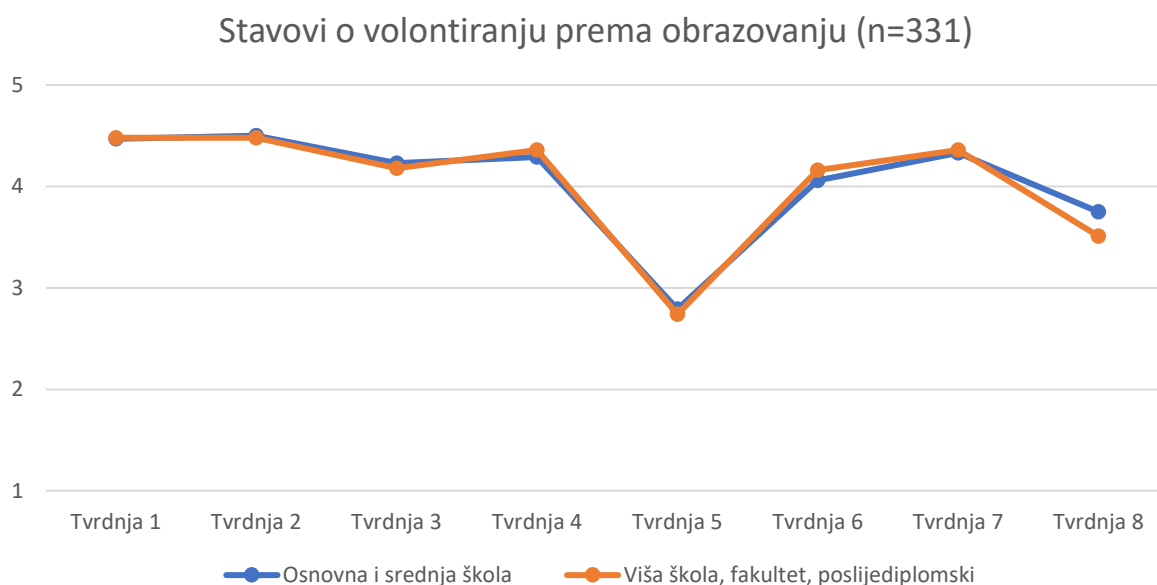
Kod obrazovanja je pronađena samo jedna statistički značajna razlika u stavovima o volontiranju, kod tvrdnje br. 8 „Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice“ (Grafikon 24). Ispitanici s nižim obrazovanjem (srednja i osnovna škola¹¹) se više slažu s navedenom tvrdnjom. Kako se za istu tvrdnju ispostavilo da je značajno različito prema tipu naselja i prema obrazovanju, odnosno niže obrazovani i oni koji žive u ruralnim naseljima više se slažu sa stavom da volontiranje rješava probleme zajednice, provjereno jesu li niže obrazovani značajnije zastupljeni u ruralnim naseljima. Testirana je razlika pomoću Pearsonovog hi kvadrata¹², i utvrđena je statistički značajna razlika: u ruralnim naseljima ima statistički značajno više niže obrazovanih, i oni koji žive u ruralnim područjima zarađuju manje od onih iz urbanih naselja¹³. Prema ovim podacima postoji povezanost, ispitanici s nižim obrazovanjem su uglavnom iz ruralnih područja i oni su više uvjereni da je volontiranje agent promjene ili napretka zajednice.

¹¹ U uzorku je samo 11 ispitanika (3,3%) sa završenom osnovnom školom kao najvišim stupnjem obrazovanja.

¹² $p < 0,0001$.

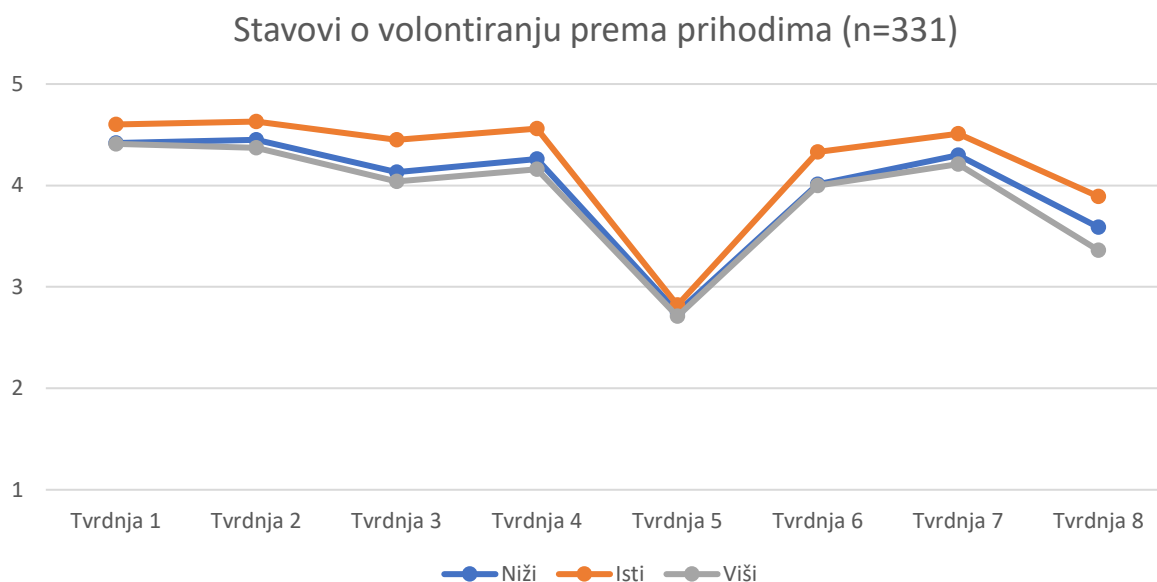
¹³ $p = 0,03$.

Grafikon 24

Najviše razlika u stavovima o volontiranju pronađeno je prema prihodima. Za šest od osam tvrdnji utvrđena je statistički značajna razlika, i to za tvrdnje br. 2 „Volontiranje pruža prilike za učenje“, br. 3 „Volontiranje je zabavno“, br. 4 „Volontiranje je koristan način provođenja slobodnog vremena“, br. 6 „Volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice“, br. 7 „Volontiranjem se pomaže osjetljivim skupinama“ i br. 8 „Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice“ (Grafikon 25).

Grafikon 25

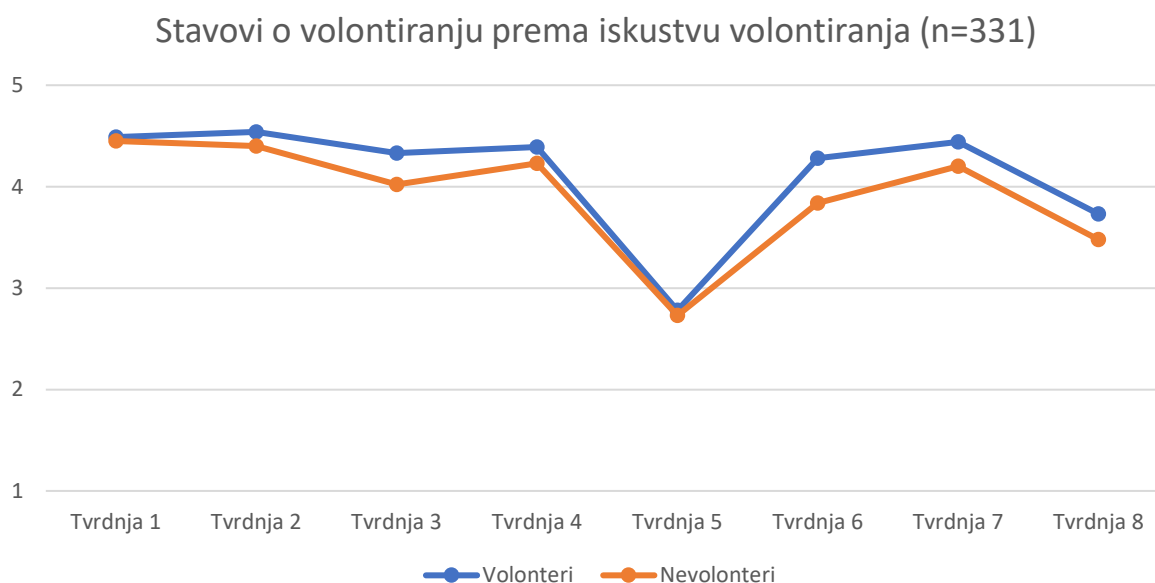

Vrlo zanimljivo je da za gotovo sve tvrdnje sličan stav izražavaju oni s nižim i višim prihodima od prosjeka, dok osobe koje su procijenile da imaju prihod sličan kao i prosjek u Karlovačkoj županiji statistički se znatno više slažu s tvrdnjama o volontiranju, izražavajući pritom prosječno pozitivnije stavove. Jedino odstupanje je kod tvrdnje br. 8, da volontiranje rješava probleme zajednice, kod koje

sve grupe različito odgovaraju. Oni s višim prihodima se najmanje slažu s tom tvrdnjom, dok je podskupina s prosječnim primanjima i ovdje najviše optimistična.

Prema iskustvu volontiranja, razlike u stavovima su pronađene kod tvrdnje br. 3 „Volontiranje je zabavno“, br. 6: „Volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice“ i br. 7 „Volontiranjem se pomaže osjetljivim skupinama“ (Grafikon 26). Da je volontiranje zabavno misli više volontera od nevolontera, što upućuje da bi organizatori volontiranja mogli prilagoditi promotivne aktivnosti tako da istaknu i taj aspekt volontiranja. Volonteri se statistički značajno više slažu da volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice, što je moguće posljedica uključenosti u takve aktivnosti u lokalnoj zajednici. Volonterske akcije nerijetko adresiraju neki problem zajednice, kao npr. čišćenje rijeke, pomoć potrebitima, uređivanje društveno kulturnog centra, pomoć vatrogasnim domovima i sl. Vrlo vjerojatno osobe koje odvajaju vrijeme za takve aktivnosti puno više doživljavaju da doprinose razvoju lokalne zajednice. Razlika percepcije pomaganja osjetljivim skupinama također može biti uzrokovana time što volonteri direktnije mogu vidjeti rezultate aktivnosti kojima pomažu.

Grafikon 26

Kod svih tvrdnji je pronađena statistički značajna razlika, osim kod tvrdnje br. 1 „Volontiranje je izuzetno nesebična aktivnost“ koja se nalazi na drugom mjestu po broju svih koji se slažu s tom tvrdnjom. S tom tvrdnjom slažu se podjednako sve grupe podijeljene prema sociodemografskim značajkama i iskustvu volontiranja. Tvrdnja s kojom se najviše ispitanika slaže, br. 2 „Volontiranje pruža prilike za učenje“ također nije „izazvala prijepore“ po grupama, osim što se oni koji imaju prosječna primanja više slažu. Najviše razlika zabilježeno je kod tvrdnje br. 8 „Volontiranjem se rješavaju problemi zajednice“ za koju su razlike pronađene s obzirom na spol, dob, tip naselja, obrazovanje i prihode. S tim da se problemi zajednice mogu riješiti putem volontiranja više se slažu muškarci, ispitanici od 17 do 30 godina, oni koji žive na selu i nižeg obrazovanja. Veći broj razlika po grupama utvrđen je za tvrdnju br. 3 „Volontiranje je zabavno“. Da je zabavnije misle više osobe koje žive na ruralnom području, s prosječnim primanjima i s volonterskim iskustvom. I kod tvrdnje br. 6 „Volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice“ utvrđen je veći broj razlika, i to prema visini prihoda,

tipu naselja i ovisno o tome ima li osoba volonterskog iskustva ili ne. Da volontiranje potiče razvoj lokalne zajednice misli više ispitanika s ruralnih područja, prosječnih primanja i s volonterskim iskustvom.

Prema sociodemografskim značajkama, razlike u stavovima su vidljive s obzirom na visinu prihoda i tip naselja. Oni s prosječnim primanjima imali su statistički značajno više slaganja za šest od osam tvrdnji, što znači pozitivnije stavove. To je vidljivo kroz tvrdnje da volonterstvo predstavlja prilike za učenje, da se na taj način pomaže osjetljivim skupinama, da je to koristan način provođenja slobodnog vremena, da je zabavno, da potiče rješavanje problema zajednice i njen razvoj.

Ukratko, razlike između muških i ženskih ispitanika su pronađene samo za tvrdnju da se volonterstvom rješavaju problemi zajednice, za što više muških ima pozitivniji stav. Podjela po dobnim grupama pokazala je da mlađe dobne skupine imaju više povjerenja da volontiranje pomaže kod zapošljavanja, iako je veliko nepovjerenje prema ovoj tvrdnji unutar svih dobnih grupa. Oni najmlađi unutar ovog istraživanja pokazuju veći optimizam i vjerovanje da se volonterstvom rješavaju problemi zajednice. Ispitanici iz ruralnih naselja smatraju više od urbanih da je volontiranje zabavno, ali i da potiče razvoj lokalne zajednice i da se tako rješavaju problemi unutar zajednice. Niže obrazovani izrazili su veće slaganje da se volonterstvom rješavaju problemi lokalne zajednice. I na kraju, pronađene su razlike između volontera i onih koji ne volontiraju samo za tvrdnje da je volontiranje zabavno, pri čemu više volontera misli da jest, da volontiranje potiče razvoj zajednice, za što postoji veći udio volontera koji se slažu s tim isto kao i da se volontiranjem pomaže osjetljivim skupinama.

Ispitanici generalno izražavaju pozitivne stavove prema volontiranju uz izuzetak za tvrdnje da se volontiranjem rješavaju problemi zajednice i da volonterstvo pomaže prilikom zaposlenja, što je jedina tvrdnja s kojom se većina ispitanika ne slaže.

Prepoznatljivost rada lokalnih udruga i volonterskog centra

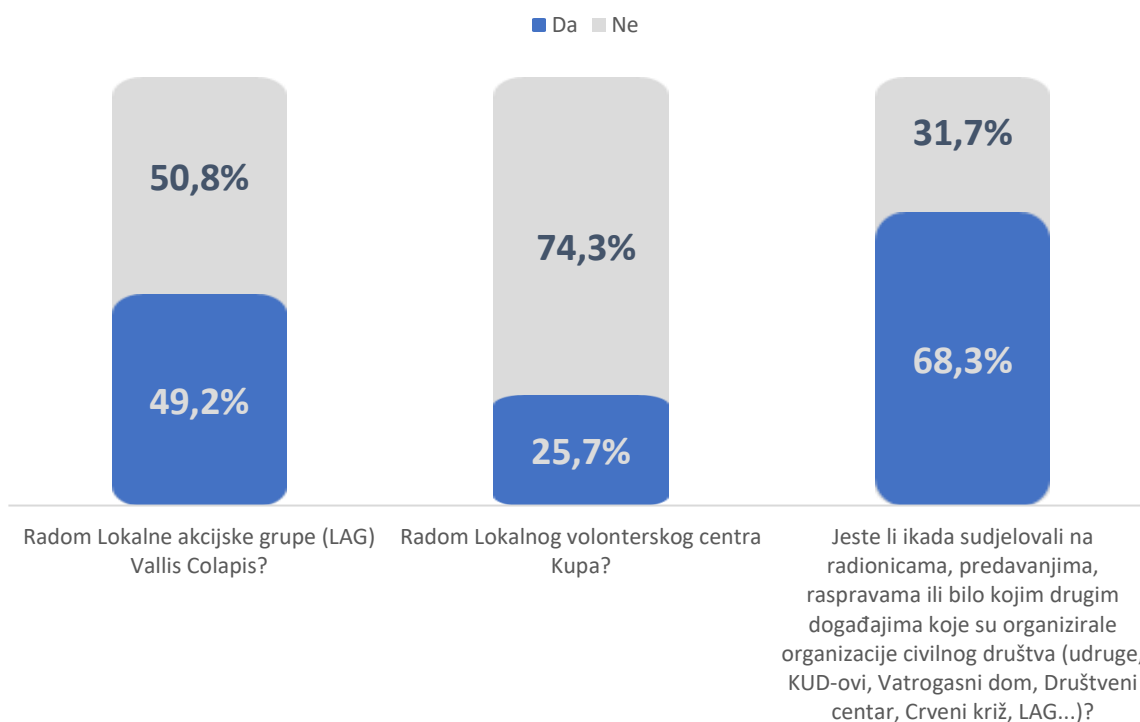
Posljednji dio istraživanja bazirao se na provjeri upoznatosti ispitanika s radom LAG Vallis Colapis, LVC Kupa. Pri tome, 49,2% ispitanika izjavljuje da je upoznato s radom LAG-a Vallis Colapis dok je 25,7% upoznato s radom LVC-a Kupa. Na pitanje o sudjelovanju na događajima u organizaciji organizacija civilnog društva 68,3% ispitanika izjavljuje da su barem jednom sudjelovali na takvom događaju (Grafikon 27). Zanimljivo je da je od ukupnog broja ispitanika koji su poznati s radom LVC Kupa njih 97,6% također upoznato s radom LAG Vallis Colapis, što ukazuje na vrlo visoko preklapanje dva brenda.

Prepoznatljivost LAG-a Vallis Colapis i LVC-a Kupa podjednaka je među ispitanicima iz urbanih i ruralnih područja, međutim ne čudi da je značajno više osoba s volonterskim iskustvom upoznato s njihovim radom.

Osobe ženskog spola su statistički značajno više upoznate s radom i LAG-a Vallis Colapis i LVC-a Kupa, isto kao i dobna skupine od 31 do 40 godina starosti, dok su najmlađi ispitanici iz ovog istraživanja, oni od 17 do 30 godina, statistički značajno manje upoznati. Oni s nižim obrazovanjem su također manje upoznati, a statistički značajna razlika je pronađena za zaposlene osobe, koje su manje upoznate s radom LAG-a Vallis Colapis, u odnosu na ostale (učenike, studente, umirovljenike, nezaposlene)¹⁴.

¹⁴ Za upoznatost s radom LAG-a Vallis Colapis utvrđeno je $p < 0,05$ za spol, a $p < 0,01$ za dob, obrazovanje, radni status i prema iskustvu volontiranja. Za upoznatost s radom LVC Kupa utvrđeno je $p < 0,05$ za spol, a $p < 0,01$ za dob, obrazovanje i prema iskustvu volontiranja.

Jeste li upoznati sa sljedećim? (n=331)

Zaključak

Cilj istraživanja bio je povećati razumijevanje motivacije, zadovoljstva, stavova i navika volontiranja na području 14 općina u kojima djeluje LAG Vallis Colapis. Samo istraživanje provedeno je na 311 ispitanika, a posebna pozornost posvećena je analizi postojanja razlika s obzirom na pojedine sociodemografske karakteristike, (urbana i ruralna područja, između volontera i onih koji nisu volonteri). Uzorak je kao i kod većine istraživanja ovog obuhvata i namjene bio prigodni uz kombinaciju dohvaćanja ispitanika putem Interneta (društvene mreže, e-mail liste) kao i terenskim kontaktom licem u lice. U odnosu na karakteristike populacije ovim je istraživanjem obuhvaćeno više osoba ženskog spola i mladih od 17-30 godina te visoko obrazovanih, dok je broj ispitanika iz urbanih i ruralnih sredina podijeljen gotovo podjednako.

Ono što je važno napomenuti jest da je zbog načina diseminacije upitnika zaista visok broj osoba s volonterskim iskustvom (61,3%), što svakako odstupa od službenih podataka i istraživanja na generalnoj populaciji, ali zato daje bogat uvid u ponašanja volontera i nevolontera¹⁵. Jedan od važnijih rezultata ovog istraživanja jest da ne postoji razlika između izloženosti volonterskom iskustvu između ispitanika iz ruralnih i urbanih sredina, a što također odstupa od nekih istraživanja koja su se bazirala na distinkciji urbanih i ruralnih sredina. Budući da su urbana mjesta u ovom istraživanju gradovi ispod 50.000 stanovnika, na vrlo malenom geografskom obuhvatu, a koji su po mnogim karakteristikama

¹⁵ Vidjeti (Zrinščak, i dr., 2012.; Ledić, 2007.; Eurostat, 2018.)

sličniji ruralnim naseljima nego većim hrvatskim gradovima, ne iznenađuje da nema jasnog trenda u razlikama između ovih sredina. Naravno, postoje razlike po pitanju pojedinih tvrdnji te su one istaknute.

Kada govorimo o prosječnom profilu volontera obuhvaćenih ovim istraživanjem vidljivo je da se kontakt inicira prvenstveno osobnim kontaktom kroz primarne i sekundarne društvene mreže kao što su obitelj, prijatelji i poznanici te često samostalno kontaktiranje organizatora volontiranja ukoliko se žele informirati ili pristupiti nekoj aktivnosti. Interesantno je da se putem medija informira tek oko 5% ispitanika kada želi saznati nešto više o aktivnosti volontiranja. To ukazuje na dva zaključka – osobe izuzetno rijetko koriste medije za takav tip informiranja, a s druge strane smatraju da bi medijska vidljivost takvih aktivnosti trebala biti veća kod privlačenja novih volontera. Udruge su glavno mjesto gdje se volontira, a najviše ispitanika je volontiralo unazad mjesec dana ili pak nekoliko puta godišnje. Tako se mogu prepoznati dvije skupine - vrlo aktivni volonteri te oni koji su zainteresirani za volontiranje, ali to čine vrlo rijetko. Blizina volonterskog centra ne utječe na broj volontera, ali kod razloga zašto ne volontiraju je značajno više osoba iz ruralnih krajeva koji kažu da im je to jedan od razloga zbog kojih ne volontiraju.

Ispitanici iskustvo volontiranja ocjenjuju većinski pozitivno te su zadovoljni svojim iskustvom. Među motivima najvažniji su altruistični – pomoć društvu i zajednici, uživanje u nečemu što se voli i novi prijateljski odnosi. Vidljivo je da većina ispitanika svoje iskustvo i motivaciju za volontiranje veže uz altruistične motive dok se utilitaran aspekt kroz poboljšanje svojih vještina, dobivanje volonterskog iskustva za životopis ili povećanje samopouzdanja nalaze nisko na ljestvici prioriteta. Ovo ukazuje na to da osobe pristupaju volonterstvu u prvom redu zbog onoga što i jest njegova temeljna: dobrobit zajednice i drugih. Iako se unutar profesionalnih krugova često govori i o utilitarnim aspektima volontiranja kao motivacijskim i ishodišnim elementima, pogotovo za mlade do (Youthpass kao primjer), vidljivo je da u uzorku ti parametri nisu toliko zastupljeni. Valjalo bi dublje istražiti zašto je tome tako, koliko tip volonterskih aktivnosti kojima su izloženi utječe na tu percepciju i je li percepcija osobne utilitarnosti volontiranja rezervirana gotovo isključivo za mlade i visokoobrazovane?

Iz perspektive poticanja i širenja volonterstva među generalnom populacijom, ispitanici, i oni s i oni bez volonterskog iskustva smatraju da će tome najviše pridonijeti poticanje volonterstva kroz obrazovni sustav, bolja podrška lokalnih vlasti i jača medijska promocija. Interesantno je da je uvriježeno mišljenje da je potrebna jača medijska promocija, dok se u stvari jako mali broj ispitanika informira upravo putem medija. Utvrđeno je da su ispitanici ruralnih naselja skloniji mišljenju da sve razine vlasti trebaju davati bolju podršku, dok su oni iz urbanih naselja skloniji mišljenju da će bolji sustav nagrađivanja doprinijeti poticanju širenja volonterstva (podrška od lokalne zajednice i osiguravanje prednosti za zapošljavanje i fakultet). Osobe koje su volontirale više od onih koji nisu volonteri također smatraju da bi bolji sustav nagrađivanja svakako pomogao.

Svi ispitanici imaju uglavnom pozitivne stavove o volontiranju, ali ne vjeruju da volontiranje pomaže kod zapošljavanja (39,6% da ne pomaže, 30,8% ni da ni ne, 25,7% da pomaže). Muškarci su optimističniji u pogledu rješavanja problema zajednice. Ispitanici iz ruralnih naselja smatraju više od urbanih da je volontiranje zabavno, ali i da potiče razvoj lokalne zajednice te da se tako rješavaju problemi unutar zajednice. Podjela po dobnim grupama pokazala je da mlađe dobne skupine imaju više povjerenja da volontiranje pomaže kod zapošljavanja, iako je generalno veće nepovjerenje prema ovoj tvrdnji unutar svih dobnih grupa. Oni najmlađi unutar ovog istraživanja pokazuju veći optimizam i vjerovanje da se volonterstvom rješavaju problemi zajednice. Volonteri u odnosu na nevolontere više smatraju da je volontiranje zabavno, da doprinosi razvoju zajednice i pomaže osjetljivim skupinama.

Unutar istraživanja kratko se analiziralo i osobe koje ne volontiraju. Postoji skupina koja ne volontira jer nisu našli zanimljivu volonterku ponudu (mali broj ispitanika, 39 od 128 nevolontera), radi se većinski o muškarcima (56,4%), mlađim od 30 godina (51,3%), srednjoškolskog i nižeg obrazovanja (66,7%), koji uglavnom nisu upoznati s radom LAG-a Vallis Colapis (76,9%) i LVC-a Kupa (87,2%). Interesantno je što dio ispitanika koji ne volontiraju iskazuje da nemaju LVC blizu što ukazuje da bi valjalo razmisliti o načinima kako približiti aktivnosti LVC i ostalih udruga kroz bolju geografsku rasprostranjenost volonterskih angažmana i punktova za informiranje.

Preporuke

Preporuke za buduća istraživanja:

- Kod provedbe i interpretacije novih istraživanja važno je kombinirati načine dohvaćanja pojedinih kategorija ispitanika – npr. osobe starije životne dobi teže je dohvatiti putem Interneta te je potreban terenski pristup (isto vrijedi i za informiranje)
- Dublje istražiti dostupnost i vidljivost volonterskih angažmana i klasificirati ih, jer iz rezultata istraživanja je vidljivo da su to većinom fizički poslovi ili sudjelovanje na radionicama – klasificirati potencijalne ishode volontiranja
- Kvalitativnim metodama dublje istražiti:
 - Način informiranja aktivnih i povremenih volontera – npr. tko su prijatelji i poznanici putem kojih se informira o volonterskih aktivnosti;
 - Motivacijska struktura i poimanje volontiranja – prevladavanje altruističnih motiva te nedostatak osobnih utilitarnih motiva može upućivati na nedostatak razumijevanja utjecaja volonterskog aranžmana na osobni razvoj ili nedostatak volonterskih aranžmana koji zaista mogu utjecati na osobni, a posebice profesionalni razvoj
 - Istražiti kako utjecati na nevolontere i potaknuti ih na volonterski angažman, uvažavajući činjenicu da je nedostatak vremena najveći faktor izostanka volontiranja

Informiranje o volontiranju i podizanje svijesti:

- Potrebno je direktno obraćanje volonterima za veću učinkovitost
- Brendiranje LVC Kupa i rad na razumijevanju što je LAG Vallis Colapis, a što LVC Kupa jer je često nejasna razlika između udruga, projekata, programa i sl.
- Korištenje medija za povećanje doseg te utilizacija kontakata putem društvenih mreža ili licem o lice u svrhu kreiranja „ambasadora volonterstva“ putem *street youth worka* (rad na ulici, u zajednici), *snowball* metoda (preporučivanje prijateljima i poznanicima) i sl.
- Razviti modele za promoviranje volonterstva putem medija jer više od polovice ispitanika smatra da bi se više trebalo informirati putem medija, dok se u stvarnosti tek 5% zaista informira o potencijalnim volonterskim angažmanima

Informiranje o društvenim i osobnim koristima volontiranja:

- Razviti modele i kategorije korisnosti volontiranja te ih koristiti u informiranju, ali i strukturiranom prikazu društvenih i osobnih ishoda volontiranja kod volontera
- Prilikom promocije volontiranja stavljati naglasak na određene aspekte poput toga da je volontiranje zabavno te osvijestiti da volontiranje može pomoći u razvoju osobnih profesionalnih kompetencija (posebice „mekih vještina“) i posljedično obogaćen životopis i utjecaj na poslovni život

- Prilikom izrade opisa volonterske pozicije jasno istaknuti koje se kompetencije razvijaju na tom angažmanu
- Redovito izdavanje Potvrda o volontiranju i Potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje te promoviranje njihovog korištenja od strane volontera

Volontiranje kao dio obrazovanja:

- Raditi na daljnjoj suradnji s obrazovnim institucijama oko promocije volonterstva – informiranje o aktivnostima, regrutiranje novih volontera, partnerstvo i suradnja na projektima, jačanje suradnje sa školskim volonterskim klubovima
- Raditi na valorizaciji volonterskog angažmana u formalnom obrazovanju i osvještavanju važnosti neformalnog obrazovanja
- Integrirati mogućnosti suradnje u programima za kratkoročno i dugoročno volontiranje i edukacije kao što su Erasmus+ programi
- Promovirati (ne)formalne kvalifikacije stečene volontiranjem kao što su Youthpass ili Potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje te razviti metodologiju primjerenu lokalnoj sredini, npr. koje su to vještine stečene volontiranjem u različitim urbanim i ruralnim organizacijama civilnog društva – raditi na profilima volontera, volonterskim aktivnostima i strukturiranju ishoda volonterskog angažmana

Volontiranje kao dio poslovnog života i razvoja karijere:

- Razviti bazu dostupnih volonterskih angažmana i povezati ishode volonterskih angažmana s utilitarnim aspektom volontiranja – osobni i profesionalni razvoj
- Razviti profesionalne aspekte volontiranja i za osobe s osnovnim/srednjim obrazovanjem, kao i s visokim. Razumjeti koje vještine stečene volontiranjem koriste osobama s određenim stupnjevima obrazovanja
- Razvijati volonterske angažmane koji su usmjereni osobama osnovnog ili srednjeg obrazovanja i koji su prilagođeni osobnom i profesionalnom razvitku

Rad s volonterima i razvoj dugoročnih volontera:

- Izgradnja dugoročnih odnosa s volonterima, posebice onima koji volontiraju nekoliko puta mjesečno do jednom u nekoliko mjeseci
- Razvijati volonterske programe za „osobe koje nemaju vremena“ – često su to brze volonterske akcije širokog obuhvata, jednodnevne aktivnosti koje rješavaju konkretan problem u zajednici. Takve akcije imaju učinke širenja dosega u lokalnoj zajednici, utječu na motivacijski efekt činjenja dobra, pomoći i razvijanja zajednice

Bibliografija

Baturina, D. (2018). Za nestabilnost spremni? Utjecaj dionika i procesa trećeg sektora na njegove ljudske resurse. *Sociologija i prostor*, 211(2), 137-159.

Ćavar, J., Pavić, J., & Racz, A. (2018.). Procjena stavova i zastupljenost volontiranja u srednjoškolskoj populaciji na području grada Vinkovaca. *Medica Jadertina*, 48(3), 143-156.

Eurostat. (2018.). *Living conditions in Europe*. Luxembourg: European Union.

- Glavinić, J., & Najev Čačija, L. (2018.). Marketinške aktivnosti neprofitnih organizacija u funkciji motivacije mladih na volontiranje. *Oeconomica Jadertina*.
- Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A., & Potočnik, D. (2013.). *Mladi u vremenu krize*. Zagreb: IDIZ i Zaklada FES.
- Juzbašić, M., & Vukasović Hlupić, T. (2015.). Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Psihologijske teme*, 24(2), 279-304.
- Kotlar, V., & Bašić, S. (2010). Uloga odgojno obrazovnih ustanova u razvoju volonterstva u Hrvatskoj. *Acta Iadertina*, 7, 21-38.
- Kotlar, V., Milanja, I., Jakšić, K., & Bionda, M. (2016.). Stavovi o volontiranju i vrednovanju volonterškog rada studenata sveučilišta u Zadru. *Magistra Iadertina*, 11(1), 105-130.
- Ledić, J. (2007.). *Zašto (ne) volontiramo? - Stavovi javnosti o volonterstvu*. Zagreb: Academy for Educational Development.
- Majetić, F., Rajter, M., & Dević, M. (2017.). Razlike u društvenom kapitalu stanovništva Hrvatske s obzirom na stupanj urbaniziranosti naselja stanovanja. *Revija za sociologiju*, 47(1), 37-63.
- Matković, A., & Bitunjac, A. (2019.). *Volontiranje mladih na području Splita: stavovi, iskustva i preporuke*. Split: Volonterski centar Split.
- Pološki Vokić, N., Marić, I., & Horvat, G. (2013.). Motivacija za volontiranje - jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja? *Revija za socijalnu politiku*, 20(3), 225-252.
- United Nations Volunteers (UNV) programme. (2021.). *2022 State of the World's Volunteerism*. Bonn: Building equal and inclusive societies.
- Zakon o volonterstvu, NN 58/07, 22/13, 84/21.
- Zrinščak, S., Lakoš, I., Handy, F., Cnaan, R., Brudney, J. L., Haski-Leventhal, D., & Holmes, K. (2012.). Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. *Revija za socijalnu politiku*, 19(1), 25-48.